

Hallituksen esitys Eduskunnalle Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että Eduskunta hyväksyisi Firenzessä, Italiassa lokakuussa vuonna 2000 allekirjoitetun Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen, joka on valmisteltu Euroopan neuvostossa. Yleissopimuksen tavoitteena ovat maiseman suojelun, hoidon ja suunnittelun edistäminen sekä eurooppalaisen yhteistyön järjestäminen maisemaa koskevilla asioilla.

Yleissopimus on tullut kansainvälisesti voimaan maaliskuun alussa vuonna 2004.

Yleissopimus tulee Suomen osalta voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta Suomen hyväksymiskirjan tallettamisesta.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Esitykseen sisältyvä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan, kuin yleissopimus tulee Suomen osalta voimaan.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto.....	3
2. Nykytila.....	3
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	6
4. Esityksen vaikutukset.....	6
4.1. Taloudelliset vaikutukset.....	6
4.2. Vaikutukset viranomaisten tehtäviin.....	6
4.3. Ympäristövaikutukset	7
4.4. Sosiaaliset vaikutukset	7
5. Asian valmistelu.....	7
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	9
1. Yleissopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön.....	9
2. Lakiehdotuksen perustelut	19
3. Voimaantulo	19
4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	19
LAKIEHDOTUS	22
Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määrä-	
ysten voimaansaattamisesta	22
SOPIMUSTEKSTI.....	23

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Euroopan maisemien suojelua, hoitoa ja suunnittelua sekä eurooppalaisen yhteistyön järjestämistä maisemaan liittyvissä asioissa koskeva Eurooppalainen maisemayleissopimus hyväksyttiin 20 päivänä lokakuuta 2000 Firenzessä, Italiassa. Yleissopimuksen on allekirjoittanut 30 ja ratifioinut 17 valtiota. Yleissopimus on tullut kansainvälisesti voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004.

Euroopan neuvostossa valmisteltu Eurooppalainen maisemayleissopimus on ensimmäinen kansainvälinen sopimus, joka koskee yksinomaan maisemaa. Maisema muodostaa olennaisen osan yksilön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin ja elinolosuhteiden perustaa, ja kuuluu siten niihin eurooppalaisiin arvoihin, joita Euroopan neuvosto edistää. Maisema vaikuttaa merkittäväällä tavalla ihmisen elämänlaatuun ja eurooppalaiseen identiteettiin. Maisemalla on myös tärkeä merkitys yhteiskunnan kulttuurin, sosiaalisen hyvinvoinnin, ekologian, sekä talouden, erityisesti matkailun, kannalta.

Yleissopimuksen mukaan maisema tarkoittaa aluetta sellaisena kuin ihmiset sen mieltävät ja jonka ominaisuudet johtuvat luonnon ja/tai ihmisten toiminnasta ja vuoro vaikutuksesta. Sopimuksen mukainen määritelmä kuvastaa näkemystä maiseman jatkuvasta muuttumisesta eri tekijöiden seurauksena.

Maisema elää jatkuvasti ajan ja ihmisen toiminnan myötä. Tällä hetkellä erityisesti alue- ja kaupunkisuunnittelun, liikenteen, teollisuuden, maa- ja metsätalouden sekä matkailun kehittyminen kohdistaa erilaisia muutospaineita maisemiin. Tämän vuoksi olisi tärkeää varmistaa, että maiseman laadun säilyminen tulee huomioon otetuksi muutosten yhteydessä. Maiseman laatu ja monimuotoisuus on yhteinen voimavara, jonka hyödyntämisen olisi tapahduttava kestäväällä tavalla.

Yleissopimuksen tarkoituksena on ohjata ja yhtenäistää Euroopassa harjoitettavaa maisemapolitiikkaa asettamalla sille yleiset oikeudelliset periaatteet. Yleissopimuksen tavoitteena on maisemansuojelun, -hoidon ja -suunnittelun edistäminen koko Euroopan

alueella. Tavoitteeseen pyritään velvoittamalla sopimuspuolia luomaan keinoja maisemansuojelulle, -hoidolle ja -suunnittelulle. Lisäksi yleissopimus velvoittaa sopimuspuolia maisemaa koskevan tietoisuuden lisäämiseen. Tämä edellyttää muun ohella maisemien määrittelyä, maisemaa koskevien muutosten ennakoitua ja koulutusta. Yleissopimus tarjoaa myös puitteet eurooppalaisen maisemayhteistyön järjestämiselle.

Suomen lainsäädäntö, hallinnolliset ohjelmat ja käytännöt tarjoavat riittävät keinot yleissopimuksen tarkoittamalle maisemansuojelulle, -hoidolle ja -suunnittelulle. Voimassa olevaan lainsäädäntöön ei ole tarpeen tehdä tarkistuksia yleissopimuksen voimaansäätämisen johdosta. Yleissopimuksen hyväksyminen osoittaisi Suomen kannattavan Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen tavoitteita sekä edistäisi kansallisen maisemapolitiikan ja eurooppalaisen yhteistyön järjestämistä.

2. Nykytila

Kansainvälinen sääntely ja ohjelmat

Suomen kansainvälinen maisemayhteistyö sai uudenlaisen ulottuvuuden, kun Suomi hyväksyi vuonna 1987 UNESCO:n maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelamista koskevan yleissopimuksen (Pariisi 1972, SopS 19/1987), jossa kulttuuri- ja luonnonperintö nähdään kokonaisuutena.

Muita maisemansuojeluun, -hoitoon ja -suunnitteluun liittyviä voimassaolevia kansainvälisiä oikeudellisia asiakirjoja ovat jämpänä yksityiskohtaisten perustelujen 1 kohdassa ja yleissopimuksen johdannossa luetellut asiakirjat, joissa kaikissa Suomi on osapuolena.

Euroopan neuvoston aloitteesta on laadittu yleiseurooppalainen strategia luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämiseksi (Pan Europea Biological and Landscape Diversity Strategy, Sofia 1995).

Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat laatineet yhteisenä poliittisen tason kannanilmaisuna ESDP - Euroopan aluesuunnittelun

ja aluekehityksen suuntaviivat -asiakirjan (European Spatial Development Perspective, ESDP, Potsdam 1999). Asiakirja sisältää muun ohella tavoitteita EU:n alueen kulttuurin aiesmien käyttöön ja hoitoon.

Pohjoismaiden ministerineuvoston alaisen luonto-, vapaa-aika- ja kulttuuriryöryhmän (NFK-arbetsgrup) ohjauksessa on laadittu maisemaa koskevia ohjelmia ja strategioita. Pohjoismaiden ministerineuvosto on hyväksynyt vuosille 2005—2008 Pohjoismaisen ympäristöyhteistyön toimintaohjelman, jossa esitetään suosituksia Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi.

Euroopan neuvosto ja Pohjoismaiden ministerineuvosto kannustavat jäseniään Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen ratifiointiin ja sopimuksen tavoitteiden toteuttamiseen.

Maisemaa koskeva lainsäädäntö

Suomen lainsäädännössä maisemaa koskevia säännöksiä sisältyy perustuslakiin ja sektoreittain lakeihin, jotka sääntelevät toimenpiteitä, joilla on tai voi olla maisemaan kohdistuvia vaikutuksia.

Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Lainkohdan perustelujen mukaan säännöksen tarkoittama vastuu kohdistuu myös maisemaan osana kulttuuriympäristöä. Edelleen perustuslain 20 §:n mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön. Terveellisyyteen sisältyy tietynasteinen ympäristön viihtyisyyden ulottuvuus, johon maisema osaltaan merkittävästi vaikuttaa.

Merkittävimmät välineet lain tasolla yleissopimuksen tavoitteiden toteuttamisessa ovat maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999; MRL), luonnonsuojelulain (1096/1996; LSL) sekä eräiden maa- ja metsätalouden rahoitustukisäännösten (1094/1996, 644/2000, 646/2000, 647/2000) tarjoamat keinot. Ympäristön kauneus- ja kulttuuriarvojen vaalimista ja suojelua koskevia säännöksiä on myös muissa laeissa, kuten vesilaissa (264/1961; VL), muinaismuistolaisissa (295/1963), saariston kehityksen edistämises-

tä annetussa laissa (494/1981), maaineslaissa (555/1981; MAL), rakennuslainsuojelulaisissa (60/1985), erämaalaisissa (62/1991), ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (468/1994; YVAL) ja metsälaissa (1093/1996).

Alueidenkäytön suunnittelun ja rakentamisen ohjauksen tavoitteisiin kuuluu maiseman vaaliminen. Maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvat valtakunnalliset alueidenkäyttöä koskevat (valtioneuvoston päätös, 2000) korostavat maisema-, kulttuuri- ja luontoarvojen huomioon ottamista ja velvoittavat ottamaan huomioon myös kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevat kansainväliset sopimukset alueidenkäytössä. Maankäytön suunnittelua täydentävät erityisesti haja-asutusalueilla kuntien rakennusjärjestykset, joissa annetaan määräyksiä kulttuuri- ja luonnonarvot huomioon ottavasta ja hyvää elinympäristöä toteuttavasta rakentamisesta.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 luvun mukaisesti ympäristöministeriön päätöksellä voidaan perustaa kansallisia kaupunkipuistoja muun muassa maisemallisten arvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi. Kansallisia kaupunkipuistoja on perustettu Hämeenlinnaan, Heinolaan ja Poriin.

Luonnon- tai kulttuurimaiseman kauneuden, historiallisten ominaispiirteiden tai siihen liittyvien muiden erityisarvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi voidaan perustaa maisema-alueita luonnonsuojelulain 32 §:n nojalla. Maisema-alueita on perustettu yksi Suomussalmen vienankarjalaiskylien alueelle ja muutamia perustamishankkeita on vireillä.

Maaseudulla maiseman säilyttämisen, hoidon ja suunnittelun merkittäviä toteuttamiskeinoja ovat maa- ja metsätalouden säännöksiin säännellyt elinkeinojen jatkuvuutta sekä ympäristön hoitoa tukevat ja ohjaavat toimet.

Osallistuminen maisemaa koskevaan päätöksentekoon

Kansalaisten ja muiden tahojen osallistumismahdollisuudet ympäristöään koskevaan päätöksentekoon on turvattu Suomen perustuslaissa ja ympäristölaeissa. Laaja osallistumisoikeus on pyritty turvaamaan erityisesti maankäyttö- ja rakennuslain sekä luonnonsuojelulain mukaisissa asioissa. Osallistu-

mismenetelmiä on kehitetty aktiivisesti jo useita vuosia.

Tiedon saannista, yleisön osallistumisoi- keudesta päätöksentekoon sekä muutoksen- haku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristö- asioissa tehty yleissopimus (Århus 1998, SopS 122/2004), jonka toimeenpano tukee Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen ta- voitetta lisätä yleisön maisematietoisuutta ja osallistumismahdollisuuksia, on tullut Suo- men osalta voimaan 30 marraskuuta 2004.

Maisemaa koskevat selvitykset ja toimintaoh- jelmat

Suomessa on 1900-luvun alkupuolelta lähtien tehty maisemaselvityksiä maisemansuo- jelun, -suunnittelun ja -hoidon tueksi sekä osoittamaan maiseman erityispiirteitä. Mai- semapolitiikkaa toteutetaan myös läpäisyperiaatteella osana sektoripolitiikan erilaisia strategioita ja ohjelmia.

Ympäristöministeriön asettaman maisema- aluetyöryhmän mietinnön (1992) pohjalta valtioneuvosto teki 5 päivänä tammikuuta 1995 periaatepäätöksen valtakunnallisista maisema-alueista ja maisemanhoidon kehittämisestä. Valtioneuvoston periaatepäätök- seen sisältyy 156 eri puolilla Suomea sijait- sevaa aluetta. Museovirasto ja ympäristömi- nisteriö julkaisivat yhteistyönä vuonna 1993 selvityksen valtakunnallisesti arvokkaista kulttuurihistoriallisista ympäristöistä, joihin kuuluu noin 1 800 kohdetta.

Valtioneuvoston hyväksymien valtakunnal- listen alueidenkäyttötavoitteiden (2000) mu- kaan alueidenkäytön suunnittelun lähtökohti- na tulee olla edellä mainitut valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä valtakun- nallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Valtioneuvosto hyväksyi vuonna 2001 rakennusperintöstrategian, jonka perus- teella on laadittu toimintaohjelma rakennus- perinnön suojelemiseksi.

Vuosina 1992—1998 toteutetun perinne- maisemaprojektin tuloksena löydettiin lajis- tollisesti arvokkaita perinnebiotooppeja, ku- ten niittyjä, hakamaita, metsälaitumia, noin 3 700. Arvokkaista perinnebiotoopeista noin puolet on nykyisin hoitotoimenpiteiden koh- teina. Muinaisjäänöksiä on tällä hetkellä re- kisteröity noin 17 000. Niitä suojaa mu-

naismuistolaki.

Merkittävä osuus maisemansuojelun toteu- tumisessa on erityislakien nojalla perustetulla kansallispuistoverkostolla, joka perustuu val- tioneuvoston vuonna 1978 hyväksymään kansallispuistoja koskevaan kehittämisoh- jelmaan.

Neljäs maaseutupoliittinen kokonaisuohjel- ma vuosille 2005—2008 sisältää toimenpitei- tä maaseudun kulttuurimaiseman hoitamiseksi ja hyödyntämiseksi elinkeinotoiminnassa. Valtioneuvosto vahvisti 13 päivänä joulukuuta 2004 kokonaisuohjelman pohjalta laaditun maaseutupoliittisen erityisohjelman, jonka linjaukset vuosille 2005—2006 elinvoimaisen maaseudun säilyttämiseksi tunnustavat maiseman merkityksen asukkaiden viihtymi- selle ja matkailulle. Erityisohjelma sisältää tavoitteen valmistella valtakunnallinen mai- semanhoidon tavoite- ja toimenpideohjelma.

Vastuun jakautuminen maisema-asioissa

Perustuslain mukaan vastuu ympäristöstä, mukaan lukien maisema, kuuluu kaikille. Keskeinen vastuu maisema-asioiden edistä- misessä kuuluu ympäristöministeriölle, maa- ja metsätalousministeriölle sekä opetusmini- steriölle. Myös muut ministeriöt vastaavat maiseman huomioon ottamisesta omalla hal- linnon alallaan. Alueellisilla ympäristökes- kuksilla on maisemansuojelun ja -hoidon edistämisvelvollisuus alueellaan. Maakuntien liitoissa laadittavilla suunnitelmilla on huo- mattava merkitys maisemansuojelulle, - hoidolle ja -suunnittelulle. Kunnilla on tärkeä tehtävä maisema-arvojen vaalijana alueellaan kaavoituksen ja rakentamisen viranomaisina. Museovirasto on valtakunnallinen asiantunti- javiranomainen rakennettua kulttuuriympä- ristöä, kulttuurimaisemaa sekä muinaisjään- nöksiä koskevissa kysymyksissä.

Vastuun jakamista maisema-asioissa käsi- tellään tarkemmin yksityiskohtaisissa perus- teluissa 4 artiklan kohdalla.

Nykytilan arviointi

Suomalaisen maiseman ominaispiirteet ovat kehittyneet pitkän ajanjakson kuluessa aina jääkausalta lähtien. Suomelle oma- leimaisia maisemaympäristöjä ovat esimer-

kiksi saaristomeri, tunturialueet, maanousemarannikko, järvimaisemat, metsät ja maatalousmaisemat.

Maisema muuttuu jatkuvasti luonnon ja ihmisen toiminnan myötä. Pinta-alallisesti merkittävintä osuutta maassamme edustavat peruselinkeinojen harjoittamisen tuloksena muotoutuneet ja aktiivisella elinkeinotoiminnalla jatkuvasti kehittyvät maa- ja metsätalousmaisemat. Toisen maailmansodan jälkeen tapahtunut nopea taloudellinen ja tekninen kehitys on lyönyt leimansa maisemaan kaupungistumisen, teiden ja erilaisten tuotanto- ja muiden rakenteiden lisääntymisenä. Kehitys ilmenee maamme eri osissa eri tavoin.

Yleissopimuksen hyväksyminen vaikuttaa osaltaan siihen, että muutoskehitykseen kiinnitetään enemmän huomiota maisemansuojelun, -suunnittelun ja -hoidon näkökulmasta. Voimassa oleva lainsäädäntömme ja hallinnolliset keinot tarjoavat riittävät välineet yleissopimuksen asettamien velvoitteiden täyttämiseksi.

Suomessa on 1980- ja 1990-luvuilla käyty laajoja valmisteluprosesseja, joiden yhteydessä on määritelty maiseman arvoja ja ominaispiirteitä. Maisemaan liittyviä selvityksiä tehdään myös alueidenkäytön suunnittelun ja monien hankkeiden yhteydessä. Kulttuuriympäristöön kohdistuvien muutosten arviointia ja toimenpiteiden kohdistamista varten kehitetään erityisesti tietojärjestelmään ja valokuvaukseen perustuvia menetelmiä.

Jatkossa, maisemien ja niihin liittyvien arvostusten muuttuessa, tulee tarpeelliseksi ajantasaistaa tehtyjä selvitystöitä ja arvioida maisemaa laajemmin myös arkiympäristöjen osalta sekä vahvistaa kansalaisten osallistumista maisemapolitiikkaan.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen tavoitteena on maisemansuojelun, -hoidon ja -suunnittelun edistäminen siten, että jäsenvaltiot harjoittavat maisemansuojelun, -hoitoon ja -suunnitteluun tähtäävää maisemapolitiikkaa ja sisällyttävät maisemanäkökohdat alue- ja kaupunkisuunnittelupolitiikkaansa sekä kulttuuri-, ympäristö-, maatalous-, sosiaali- ja talouspolitiikkaansa ja mu-

hin toimintaohjelmiin, joilla saattaa olla suora tai välillistä vaikutusta maisemaan. Lisäksi yleissopimuksen tavoitteena on järjestää eurooppalainen yhteistyö maisemaa koskevissa asioissa.

Esityksen tavoitteena on saada eduskunnan hyväksyminen Eurooppalaiselle maisemayleissopimukselle. Esitys sisältää myös ehdotuksen blankettilainsiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole vaikutuksia valtion talousarvioon eikä merkittäviä vaikutuksia julkistalouteen tai elinkeinonharjoittajien toimintaan. Yleissopimuksen 6 artiklan velvoitteista, esimerkiksi maisemien määrittämisestä, arvioinnista ja laatutavoitteiden laatimisesta viranomaisille johtuvat tehtävät ja niiden kustannukset voidaan jakaa usean vuoden ajalle ja järjestää osin painotuksia muuttamalla, jonka johdosta taloudelliset vaikutukset jäävät vähäisiksi.

Euroopan neuvosto esittää vuosittain jäsenvaltioilleen vapaaehtoista maksua toiminnan tukemiseen muun muassa seminaarien ja tutkimushankkeiden rahoitukseen.

Yleissopimuksen perusteluissa korostetaan maiseman merkitystä taloudellisen toiminnan voimavarana. Maisemansuojelun, -hoidon ja -suunnittelun edistäminen, joka on sopimuksen tavoite, tukee suomalaisten tuotteiden markkinointia ja siten elinkeinotoimintaa. Etenkin matkailun kilpailukyvyllä on tärkeää kaunis, omaleimainen ja kulttuurihistoriallisesti vetovoimainen maisema. Maisemaan perustuvan matkailun taloudellinen ja työllistävä merkitys elinkeinona on kasvamassa etenkin harvaan asutuilla alueilla. Maisemanhoitotöillä on myös merkittävä työllisyysvaikutus.

4.2. Vaikutukset viranomaisten tehtäviin

Esityksellä ei ole välittömiä organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet velvoittavat jo nykyisin alueidenkäytön suunnittelussa ja valti-

on viranomaistoiminnassa edistämään maisema-arvojen vaalimista. Pitkällä tähtäimellä yleissopimuksen tavoitteiden toteuttaminen tulee merkitsemään uudenlaisia painotuksia viranomaisten tehtäviin. Maisemayleissopimuksen toteuttaminen edellyttää myös maisematutkimusta ja tiivistä yhteistyötä eri hallinnonalojen ja toimijoiden välillä erilaisten tavoitteiden yhteensovittamiseksi.

Sopimuspuolet sitoutuvat maisema-asioissa myös eurooppalaiseen yhteistyöhön, keskinäiseen apuun ja tietojen vaihtoon. Nämä kuuluvat ympäristöministeriön ja muiden hallinnonalojen tavanomaisiin kansainvälisiin työtehtäviin, joten niillä ei ole merkittäviä organisatorisia tai henkilöstövaikutuksia.

4.3. Ympäristövaikutukset

Yleissopimuksen vaikutukset ympäristön tilaan ja erityisesti maisemaan ovat myönteisiä ja pääasiassa välillisiä sekä pitkäaikaisia, sillä sopimus velvoittaa yleisluontoisesti maisemien määrittämiseen ja niiden merkityksen huomioon ottamiseen suunnittelulla ja muilla keinoilla. Maisemansuojelu, -hoito ja -suunnittelu voivat edistää myös ekosysteemien toimintaa ja luonnon monimuotoisuutta.

Yleissopimuksen tarkoittaman maisemaa koskevan tiedon ja neuvonnan tarjoaminen kansalaisille parantaa kansalaisten valmiuksia vaikuttaa elinympäristönsä ja maiseman laatuun. Kun kuntia, sen asukkaita sekä muita paikallisia ja alueellisia toimijoita kannustetaan muun muassa alueellisten kulttuuriympäristöohjelmien ja maiseman hoito- ja käyttösuunnitelmien laadintaan, maisemanhoitoa voidaan toteuttaa kustannustehokkaalla ja maisemaan myönteisesti vaikuttavalla tavalla.

Yleissopimus koskee paitsi huomattavan kauniita maisemia myös arkiympäristöjä, joiden osalta sopimus edellyttää säännöllistä hoitamista. Yleissopimuksessa mainitaan myös huonokuntoiset maisemat, joiden hoidon tavoitteena on maiseman laadun parantaminen.

4.4. Sosiaaliset vaikutukset

Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen

hyväksymisellä ja voimaansaattamisella on myönteisiä sosiaalisia vaikutuksia. Maisemaa pidetään yksilön ja sosiaalisen hyvinvoinnin tärkeänä osatekijänä. Tasapainoinen, hoidettu maisema vaikuttaa merkittävästi paikallisten asukkaiden viihtyvyyteen sekä alueen kulttuuri-identiteettiin ja vetovoimaisuuteen. Asianosaisten mahdollisuus osallistua eri tavoin maiseman arvioimiseen ja laadullisten tavoitteiden määrittelyyn on turvattu lailla.

5. Asian valmistelu

Euroopan Neuvoston alainen paikallis- ja aluehallinnon kongressi (Congress of Local and Regional Authorities, CLRAE) teki 1990 luvun puolivälissä aloitteen eurooppalaisen maisemasopimuksen laatimiseksi. Euroopan Neuvoston ministerikokous pyysi vuonna 1998 luonto- ja maisemakomiteaa (Committee for the Activities of the Council of Europe in the Field of Biological and Landscape Diversity, CO-DBP) ja kulttuuriperinnön johtokomiteaa (Cultural Heritage Steering Committee, CDPAT) valmistelemaan sopimusluonnoksen. Edellä mainitut komiteat asettivat yhteisen asiantuntijakomitean viimeistelemään yleissopimuksen tekstin. Valmistelun aikana kuultiin useita Euroopan neuvoston hallintoelimiä, jäsenvaltioita ja kansalaisjärjestöjä. Yleissopimus avattiin allekirjoitettavaksi Firenzessä 20 päivänä lokakuuta 2000, jolloin sen allekirjoitti 17 maata, mukaan lukien Suomi.

Yleissopimus tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004 sen jälkeen, kun sen oli ratifioinut yli kymmenen maata. Yleissopimuksen on vuoden 2005 toukokuuhun mennessä ratifioinut 17 maata, mukaan lukien Norja ja Tanska. Yleissopimuksen allekirjoittaneita maita on 30. Ruotsissa yleissopimuksen ratifiointia valmistellaan parhaillaan.

Suomen ulkoasiainministeriö pyysi 23 päivänä elokuuta 2000 yleissopimuksen allekirjoittamista varten lausunnot useilta ministeriöiltä ja organisaatioilta. Lausunnoissa suhtauduttiin myönteisesti yleissopimuksen allekirjoittamiseen.

Ympäristöministeriö pyysi 19 päivänä toukokuuta 2004 lausunnot siitä, miltä osin yleissopimuksen määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan ja vaativat siten eduskunnan

suostumuksen, seuraavilta tahoilta: ulkoasiainministeriö oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, opetusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Metsähallitus, Museovirasto, Suomen ympäristökeskus, Suomen Kuntaliitto ry, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto ry ja Suomen luonnonsuojeluliitto ry. Lausunnoissa suhtauduttiin myönteisesti yleissopimuksen hyväksymiseen ja pidettiin eduskunnan suostumusta hyväksymiseen tarpeellisena.

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä ympäristöministeriössä. Esitysluonnoksesta on 4 päivänä maaliskuuta 2005 pyydetty lausunnot seuraavilta tahoilta: ulkoasiainministeriö, oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, valtionvarainministeriö, opetusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työministeriö, Metsähallitus, Museovirasto, Suomen ympäristökeskus, alueelliset ympäristökeskukset, maakuntien liitot, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen ammattiliittojen kes-

kusjärjestö ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund - SLC rf, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Natur och Miljö rf, Viherympäristöliitto ry, Suomen Kotiseutuliitto, Suomen Arkkitehtiliitto ry ja Suomen maisema-arkkitehtiliitto ry. Lausunnoissa esitykseen suhtauduttiin joko myönteisesti tai neutraalisti.

Lausunnoissa katsottiin yleissopimuksen selkeyttävän kansallista maisemapoliittikkaa ja edistävän maisema-arvojen puolesta tehtävää työtä. Useassa lausunnossa tuotiin esiin toive erityisen maisemapoliittisen ohjelman luomiseen. Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota myös yleissopimuksen edellyttämien viranomaistehtävien vaatimiin henkilöstö- ja taloudellisten resurssien riittävyyteen. Myös yleissopimuksen suomennokseen esitettiin kommentteja. Lausuntojen johdosta esityksen perusteluja on täsmennetty ja yleissopimuksen suomennosta tarkistettu. Lisäksi esityksen lakiehdotuksesta on poistettu tarpeettomana asetuksenantovaltuutta koskeva pykälä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Yleissopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

Eurooppalainen maisemayleissopimus sisältää johdannon ja neljä lukua. Luku I (artiklat 1—3) sisältää yleiset määräykset sopimuksen soveltamisalasta ja tavoitteista sekä määritelmät. Luvussa II (artiklat 4—6) säännellään niistä toimenpiteistä, jotka sopimuspuolen on pantava täytäntöön kansallisella tasolla. Luku III (artiklat 7—11) sisältää määräykset eurooppalaisesta yhteistyöstä sekä sopimuksen täytäntöönpanoa valvovasta asiantuntijakomiteasta. Luvun IV (artiklat 12—18) loppumääräykset koskevat sopimukseen liittymistä, siitä irtisanoutumista ja muita vastaavia asioita.

Johdanto. Johdannossa tuodaan esille peruslähtökohdat yleissopimukseen sitoutumiselle. Johdannossa korostetaan, että yleissopimus on osa kestävän kehityksen edistämistä, minkä tulee olla sopimuspuolten tavoitteena. Sopimuspuolien tulee myöntää maiseman olevan osa yksilön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin perustaa ja että jokaisella on sen suojeluun, hoitoon ja suunnitteluun liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia. Sopimuspuolien tulee kiinnittää huomiota maiseman merkitykseen taloudellisen toiminnan voimavarana, joka voi myös heikentyä nopeasti. Edelleen sopimuspuolien tulee olla tietoisia siitä, että maisemalla on tärkeä merkitys eurooppalaiselle ja paikalliselle identiteetille, kulttuuri- ja luonnon perinnölle ja ekologiselle toimivuudelle. Yleissopimukseen liittyvien valtioiden tulee myöntää, että Euroopan maisema on yhteinen voimavara ja sen hyväksi on tärkeää tehdä yhteistyötä.

Yleissopimuksen johdannossa luetellaan sopimuksen taustalla olevat seuraavat keskeisimmät asiakirjat: yleissopimus Euroopan luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön sekä niiden elinympäristön suojelusta (Bern 1979, SopS 29/1986), Euroopan rakennustaiteellisen perinnön suojelua koskeva yleissopimus (Granada 1985, SopS 10/1992), tarkistettu eurooppalainen yleissopimus arkeologisen perinnön suojelusta (Valletta 1992, SopS 26/1995), eurooppalainen puitelyleissopimus

paikallisten ja alueellisten viranomaisten yhteistyöstä yli valtakunnan rajojen (Madrid 1980, SopS 76/1990) lisäpöytäkirjoineen, Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirja (Strasbourg 1985, SopS 66/1991), biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus (Rio 1992, SopS 78/1994), yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelamisesta (Pariisi 1972, SopS 19/1987) sekä yleissopimus tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa (Århus 1998). Suomi on osapuolena kaikissa sopimuksen taustalla olevissa sopimuksissa.

1 artikla Määritelmät. Artiklassa määritellään yleissopimuksen soveltamisen kannalta keskeiset ilmaiset: maisema, maisemapolitiikka, maiseman laatutavoite, maiseman suojelu, maisemanhoito ja maisemansuunnittelu. Tarkoituksena on varmistaa, että käsitteet ymmärretään samalla tavalla kaikissa sopimusvaltioissa.

Maisema tarkoittaa aluetta sellaisena kuin ihmiset sen mieltävät ja jonka ominaisuudet johtuvat luonnon ja/tai ihmisen toiminnasta ja vuorovaikutuksesta.

Määritelmä kuvastaa näkemystä maiseman jatkuvasta muuttumisesta eri tekijöiden seurauksena sekä korostaa maiseman tarkastelun kokonaisvaltaisuutta.

Maisemapolitiikka tarkoittaa toimivaltaisten viranomaisten muotoilemia yleisiä periaatteita, strategioita ja ohjeita, jotka mahdollistavat erityiset maiseman suojelu-, hoito- ja suunnittelutoimenpiteet.

Maisemapolitiikka on yleissopimuksen 5 artiklan b kohdassa tarkoitettu maisemansuojelun strategian ensimmäinen vaihe. Siinä on tarkoitus asettaa peruslähtökohdat, yleiset periaatteet ja strategiset valinnat, jotka ohjaavat päätöksien tekemistä maisemansuojelussa, -hoidossa ja -suunnittelussa.

Maiseman laatutavoite tarkoittaa sellaisia yksittäiseen maisemaan kohdistuvia tavoitteita, jotka muotoilevat toimivaltaiset viranomaiset. Tavoitteet muotoillaan niiden toiveiden pohjalta, joita yleisöllä on ympäristönsä maiseman piirteisiin liittyen.

Tavoitteet on tarkoitus laatia yllä mainitun

maisemapolitiikan toteuttamiseksi yleissopimuksen 6 artiklan D kohdan mukaisesti.

Maisemansuojelu tarkoittaa maiseman erityis- tai ominaispiirteiden säilyttämistä ja ylläpitoa toimenpitein, jotka ovat perusteltuja luonnonmuotojen ja/tai ihmisen toiminnan perinnearvon vuoksi.

Tämä tarkoittaa aktiivisia toimenpiteitä, joilla olemassa olevia merkittäviä kulttuuri- tai luonnonmaiseman piirteitä suojellaan, säilytetään tai ylläpidetään.

Maisemanhoito tarkoittaa toimintaa, jolla kestävän kehityksen näkökulmasta varmistetaan maiseman säännöllinen hoitaminen ja jolla ohjataan ja sovitetaan yhteen yhteiskunnan, talouden ja ympäristön kehityksen aiheuttamia muutoksia.

Maisemanhoidossa pyritään edistämään maiseman laatutavoitteiden toteutumista ja varmistetaan maiseman säännöllinen huolenpito ja maiseman tasapaino muutoksessa. Maisemanhoito on dynaamista toimintaa, jossa maiseman laatua parannetaan asukkaiden odotusten pohjalta.

Maisemasuunnittelu tarkoittaa voimakasta ennakoivaa toimintaa, jonka tarkoituksena on parantaa, ennallistaa tai luoda maisemia. Se on menettely, jolla tutkitaan, suunnitellaan ja toteutetaan uusia maisemia asianosaisten yleisten toiveiden toteuttamiseksi. Erityisesti sen kohteena ovat arvoiltaan heikentyneet ja vahingoittuneet maisemat.

Maisemansuojelu, -hoito ja -suunnittelu ovat myös yleissopimuksen 3 artiklassa todettuja sopimuksen tavoitteita. Sanat esiintyvät yleissopimuksessa useassa yhteydessä muodostaen yhtenäisen käsittekokonaisuuden siten, että kunkin maiseman osalta tarvittava toiminta riippuu alueen luonteesta ja sovitusta tavoitteista. Jotkin alueet edellyttävät suojelua, toisilla alueilla on tarvetta voimakkaaseen uudistamiseen. Useimmiten tarvitaan näiden kolmen toiminnan erilaisia yhdistelmiä. Yleissopimuksen lähtökohtana on maiseman luontainen muutos, eikä maisemansuojelulla pyritä pysäyttämään sen kehitystä tiettyyn vaiheeseen. Yleissopimuksen 5 artiklan b kohdan mukaan maisemapolitiikalla luodaan edellytykset maisemansuojelulle, -hoidolle ja -suunnittelulle.

Suomen lainsäädäntöön ei sisälly tässä artiklassa tarkoitettuja määritelmiä. Yleissopimus ei edellytä, että 1 artiklan määräyksistä olisi säädettävä lailla, joten voimassaolevaan lainsäädäntöön ei ole tarpeen tehdä muutoksia.

2 artikla *Soveltamisala*. Artiklan mukaan, jollei 15 artiklassa toisin määrätä, yleissopimusta sovelletaan sopimuspuolten koko alueeseen. Soveltamisalaan kuuluvat luonnon alueet, harvaan asutut alueet ja taajama-alueet, maa- ja vesialueet, huomattavan kauniit alueet, arkiympäristöt ja rumat alueet. Yleissopimus ei jätä mitään alueita soveltamisalueen ulkopuolelle, koska kaikki maisemat nähdään tärkeinä ihmisille.

Artiklan määräys ei edellytä muutoksia voimassaolevaan lainsäädäntöön.

3 artikla *Tavoitteet*. Yleissopimuksen tavoitteet ovat maisemansuojelun, -hoidon ja -suunnittelun edistäminen sekä eurooppalaisen maisemayhteistyön järjestäminen.

Suomen lainsäädännössä osittain samaa tavoitetta koskee luonnonsuojelulain 1 §, jonka mukaan lain yhtenä tavoitteena on luonnonkauneuden ja maisema-arvojen vaaliminen. Maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteena on edistää muun ohella viihtyisän elin- ja toimintaympäristön luomista, rakennetun ympäristön kauneutta ja kulttuuriarvojen vaalimista sekä luonnonarvojen säilymistä. Maatalouden ympäristötukijärjestelmä sisältää tavoitteita ja keinoja maatalousmaiseman hoitoon, kehittämiseen ja kunnossapitoon. Artiklan määräys ei edellytä lainsäädännöllisiä muutoksia.

4 artikla *Vastuun jakaminen*. Sopimuspuolet voivat panna yleissopimuksen täytäntöön omien kansallisten hallinnollisten käytäntöjen, säädösten ja läheisyysperiaatteen mukaisesti sekä ottamalla huomioon Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirja. Tämä merkitsee, että paikallisten ja alueellisten viranomaisten sitouttaminen yleissopimuksen tavoitteiden toteuttamisessa on tärkeää. Yleissopimuksen perusteluissa korostetaan alueellisen ja paikallisen suunnittelun yhteensovittamista.

Eri hallinnonalojen vastuusta maisemasioissa säädetään useissa säännöksissä. Luonnonsuojelulain 6 §:n mukaan maisemansuojelun ylin ohjaus ja valvonta kuuluu ympäristöministeriölle. Ympäristöministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen

(708/2003) 2 §:n 8 kohdan mukaan ympäristöministeriön tehtäviin kuuluu maisemanhoito ja -suojelu. Lisäksi maankäyttö ja rakennuslain 17 §:n mukaan ympäristöministeriölle kuuluu alueiden käytön suunnittelun ohjaus ja kehittäminen. Maa- ja metsätalousministeriöllä ja sen alaisilla viranomaisilla on keskeinen vastuu yleissopimuksen tavoitteiden toteuttamisessa toimialallaan, johon maa- ja metsätalousministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (1061/2003) mukaan kuuluvat muun muassa maa- ja metsätalous, maaseudun kehittäminen sekä uusiutuvien luonnonvarojen kestävä ja monipuolinen käyttö, hoito ja suojelu. Opetusministeriöllä on merkittävä rooli yleissopimuksen tavoitteiden edistämässä kulttuuriperinnön ja koulutuksen vastuuviranomaisena (valtioneuvoston asetus opetusministeriöstä 379/2003). Opetusministeriön alainen Museovirasto on valtakunnallinen asiantuntijaviranomainen rakennettua kulttuuriympäristöä, kulttuurimaisemaa sekä muinaisjäännöksiä koskevista kysymyksistä (valtioneuvoston asetus Museovirastosta 407/2004). Myös muut ministeriöt vastaavat maiseman huomioon ottamisesta omalla hallinnonalallaan.

Alueelliset ympäristökeskukset vastaavat alueellaan maisemanhoidon ja -suojelun edistämistä (laki ympäristöhallinnosta 55/1995, 4 §; luonnonsuojelulaki 6 §:n 2 momentti). Alueellisilla metsäkeskuksilla, TE-keskuksilla ja muilla alueellisilla viranomaisilla on velvollisuus maisema-arvojen huomioon ottamiseen omalla hallinnonalallaan.

Kunnilla puolestaan on velvollisuus edistää maisemansuojelua alueellaan luonnonsuojelun 6 § 3 momentin mukaisesti. Maakunnan liitoilla, joissa kunnat ovat jäseninä, on vastuu aluekehittämisestä ja maakuntakaavoituksesta (MRL 26 §), jonka sisältövaatimukseen kuuluu maiseman vaaliminen (MRL 28 §). Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita edistävänä ja toisaalta yksityiskohtaisempia kaavoja ohjaavana maakuntakaava toimii valtakunnan, maakunnan ja paikallisten tavoitteiden yhteensovittajana.

Maisematutkimusta ja -seurantaa toteutetaan eri hallinnonalojen toimialavastuiden pohjalta.

Artiklan määräys ei edellytä lainsäädännöllisiä toimenpiteitä.

5 artikla Yleiset toimenpiteet. Artiklassa esitellään kohdissa a, b, c ja d ne yleiset toimenpiteet, joihin jäsenvaltiot sitoutuvat maisemanäkökohtien huomioon ottamiseksi kansallisessa päätöksenteossa. Toimenpiteet ovat maisemien merkityksen tunnustaminen lainsäädännössä, maisemapolitiikan laatiminen ja toteuttaminen, osallistumisen mahdollistavien toimintatapojen omaksuminen ja maisemanäkökohtien sisällyttäminen sekä alue- ja kaupunkisuunnittelupolitiikkaan mutta myös muuhun politiikkaan ja toimenpideohjelmiin, joilla on suoraa tai välillistä vaikutusta maisemaan.

5 a. *Lainsäädäntö.* Artiklan a kohta velvoittaa sopimuspuolet sisällyttämään maiseman lainsäädäntöönsä. Maisema on tunnusmerkittävä lainsäädännössä olennaiseksi osaksi ihmisten ympäristöä ja elämää sekä heidän paikallisen identiteetin perustaksi, missä rikkyy yhteinen kulttuuri ja luonnonperintö.

Suomen lainsäädännössä maisemat ja niihin liittyvät arvot tunnustetaan perustuslain tasolla ja monissa laeissa, jotka sääntelevät toimenpiteitä, joilla on tai voi olla maisemaan kohdistuvia vaikutuksia. Maisemakäsitettä ei ole erikseen määritelty lainsäädännössä. Lainsäädännössä esiintyviä maisemaan läheisesti liittyviä käsitteitä ovat muun muassa kulttuuriympäristö sekä kulttuuri- ja luonnonperintö.

Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä, mukaan lukien maisema, kuuluu kaikille. Edelleen perustuslain 20 §:n mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen, myös maisemallisesti viihtyisään ympäristöön.

Maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteena on muun muassa luoda edellytykset hyvälle elinympäristölle ja edistää ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä. Alueidenkäytön suunnittelun tavoitteena on edistää muun muassa rakennetun ympäristön kauneutta ja kulttuuriarvojen vaalimista sekä luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilyttämistä (MRL 5 §). Kaavaa laadittaessa on maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman toteuttamisen vaikutukset maisemaan,

kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön.

Alueidenkäytön suunnittelujärjestelmässä maakunta-, yleis- ja asemakaavan tavoitteisiin ja sisältövaatimuksiin kuuluu maiseman vaaliminen (MRL 28, 39 ja 54 §). Kaavajärjestelmäämme kuuluu ympäristöministeriön vahvistama maakuntakaava ja kuntien yhteiset yleiskaavat sekä kuntien hyväksymät yleiskaavat ja asemakaavat. Kaavoissa voidaan antaa suunnittelu- suojelu- ja rakennusmääräyksiä maisemallisiin perusteisiin (MRL 30, 41 ja 57 §). Ranta-alueiden rakentamiselle ja kaavoitukselle laissa asetetaan suuremmat maisemalliset vaatimukset (MRL 72 ja 73 §). Maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään myös rakennuksen soveltumisesta maisemaan (MRL 117 §), maisemaa muuttavan toiminnan luvanvaraisuudesta (MRL 128 §) ja rakennetun ympäristön hoidosta maisemanäkökulmasta (MRL 22 luku).

Maankäyttö- ja rakennuslaissa annetaan mahdollisuus perustaa kansallisia kaupunkipuistoja muun muassa maisemallisten erityisarvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi (MRL 68 §).

Maankäyttö- ja rakennuslain 22 §:n nojalla valtioneuvosto voi hyväksyä valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, jotka voivat koskea muun muassa asioita, joilla on merkittävä vaikutus kansalliseen kulttuuri- ja luonnonperintöön. Tavoitteiden huomioon ottamisesta ja edistämisestä on huolehdittava maakunnan suunnittelussa, muussa alueidenkäytön suunnittelussa sekä valtion viranomaisten toiminnassa (MRL 24 §). Valtioneuvoston vuonna 2000 hyväksymien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan elinympäristön viihtyisyyttä edistetään kiinnittämällä huomiota rakennetun ympäristön ajalliseen kerroksellisuuteen sekä korkeatasoisiin, alueiden omaleimaisuutta vahvistaviin, maisemakuvaan sopeutuviin ja mittakaavaltaan ihmisläheisiin rakennettuihin ympäristöihin. Erytistavoitteiden mukaan alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuri- ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Viranomaisten laatimat tietyt valtakunnalliset maisema-, kulttuuriympäristö- ja muinaisjäänneinventoinnit otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtina. Valtakunnallisesti arvokkailla kohteilla ja

alueilla on alueidenkäytön sovelluttava niiden historialliseen kehitykseen.

Rakennettua ympäristöä voidaan suojella asemakaava-alueen ulkopuolella rakennus- suojelulain nojalla. Valtion omistamien rakennusten suojeluun sovelletaan valtion omistamien rakennusten suojelusta annettua asetusta (480/1985). Kirkkolaisissa (1054/1993) suojellaan ennen vuotta 1917 rakennetut kirkot. Muinaisjäänökset ovat rauhoitettuja muinaismuistolain nojalla.

Luonnonsuojelulain tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden ja maiseman suojelu (LSL 1 §). Lain nojalla voidaan perustaa maisema-alue luonnon- tai kulttuurimaiseman kauneuden, historiallisten ominaispiirteiden tai siihen liittyvien muiden erityisten arvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi (LSL 32 §). Maisema-alueen perustamis päätökseen voidaan ottaa maiseman olennaisten piirteiden säilyttämiseksi tarpeellisia määräyksiä. Erämaalaissa turvataan alueiden erämaaluonnetta rajoittamalla teiden, kaivosten ja metsien käyttöä.

Maisemallisesti arvokkaita geologisia muodostumia voidaan suojella maa-ainesten otolta maa-aineslain nojalla. Maa-ainesten ottamisluvan edellytyksenä on, ettei ottamistoiminnasta aiheudu kauniin maisemakuvan turmeltumista taikka luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien tuhoutumista (MAL 3 §). Ottamispäikat on aina sijoitettava ja ainesten ottaminen järjestettävä niin, että ottamisen vahingollinen vaikutus luontoon ja maisemakuvaan jää mahdollisimman vähäiseksi (MAL 3 ja 4 §). Ottamislupaan on liitettävä lupamääräyksiä, jotka koskevat ottamisalueen siistimistä ja maiseman hoitoa (MAL 11 §).

Kaivoslain (503/1965) uudistaminen on lähivuosina ajankohtaista, missä yhteydessä otetaan harkintaan, miten maisemanäkökoh- tien huomioiminen sisällytetään kaivoslain- säädäntöön.

Vesilaissa edellytetään kulttuuriympäristön arvojen huomioon ottamista lupaharkinnassa (mm. VL 1:15 ja 2:3).

Maatalouden tukijärjestelmiä koskevissa asetuksissa maisema-arvot ovat keskeisellä sijalla. Luonnonhaittakorvauksesta ja maatalouden ympäristötuesta annetussa valtioneu- voston asetuksessa (644/2000) määritellään

maatalouden tukien myöntämisen ehdot. Asetuksen mukaan luonnonhaittakorvauksen tavoitteena on muun muassa ylläpitää maaseutua sekä kestäviä viljelyjärjestelmiä, joissa otetaan huomioon ympäristönsuojelua koskevat säännökset. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla ympäristötuen perus- ja lisätoimenpiteistä (646/2000) ja maatalouden erityistuesta (647/2000) säädellään maiseman ylläpitämistä ja hoitoa. Maatalouden ympäristötuen tavoitteisiin kuuluu maatalousmaiseman hoito. Ympäristötuen perustoimenpiteissä yhtenä ehtona on viljelymaiseman avoimena säilyttäminen. Erityistukien osalta viljelymaisemaa koskevat muun muassa sopimukset maiseman kehittämisestä ja hoidosta, luonnon monimuotoisuuden edistämistä ja perinnebiotooppien hoidosta.

Metsälaissa edellytetään, että metsiä hoidetaan ja käytetään taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla. Sosiaalinen kestävyys tarkoittaa muun muassa metsien perinteisten käyttömuotojen, metsien monikäytön ja metsien kulttuuri- ja maisemiarvojen huomioon ottamista. Metsätalouksella sijaitsevien erityiskohteiden, kuten esimerkiksi maiseman suojelua vaativien kohteiden, hakkuu- ja hoitotoimenpiteistä säädetään metsälain 6 ja 10 pykälässä. Kestävän metsätalouden rahoituslain (1094/1996) nojalla voidaan tukea ja edistää metsien kestävää käyttöä ja hoitoa. Lain 20 §:n nojalla voidaan tukea muun muassa maiseman kannalta merkittäviä kunnostustöitä.

Tielainsäädännössä ja käytännössä myös rautateiden osalta lähtökohtana on suunnittelun perustuminen kaavoitukseen, jota kautta maisemiarvot otetaan huomioon suunnittelussa.

Hankkeiden, joista saattaa aiheutua merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, vaikutukset arvioidaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaisessa menettelyssä. Ympäristövaikutuksilla tarkoitetaan muun muassa hankkeen vaikutuksia yhdyskuntarakenteeseen, rakennuksiin, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön (YVAL 2 §).

Edellä esitetyllä tavalla Suomen lainsäädännössä tunnustetaan varsin laajasti maisemat ja niihin liittyvät arvot huomiota ja sääntelyä edellyttäväksi kohteeksi. Suomen voi-

massa oleva lainsäädäntö täyttää yleissopimuksen 5 artiklan a kohdan velvoitteen, joten yleissopimuksen voimaansaattaminen ei edellytä lainsäädännöllisiä muutoksia.

5 b. *Maisemapolitiikka*. Artiklan b kohdan mukaan yleissopimuksen jäsenvaltioiden on luotava sopimuksen 6 artiklassa mainituilla erityistoimenpiteillä maisemapolitiikkaa, joka tähtää maisemansuojeluun, -hoitoon ja -suunnitteluun. Artiklassa 6 tarkoitettuja toimenpiteitä ovat tietoisuuden lisääminen, koulutus, maisemien määrittäminen, arviointi, laadullisten tavoitteiden muotoileminen ja toteuttaminen sopivilla menetelmillä.

Suomessa on laadittu useita maisemansuojeluun, -hoitoon ja -suunnitteluun tähtäviä maisemapoliittisia strategioita ja tavoiteohjelmia, kuten esimerkiksi maisematoimikunnan mietintö (kom.miet. 1980:44), maisemansuojelun kehittämistoimikunnan mietintö (kom.miet. 1985:4), maisema-alueityöryhmän mietintö (Ympäristöministeriö, työryhmän miet. 66/1992), valtioneuvoston periaatepäätös valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista ja maisemanhoidon kehittämisestä (1995), valtioneuvoston periaatepäätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista (2000) ja valtioneuvoston hyväksymä rakennusperintöstrategia (2001). Lisäksi valtioneuvoston vuonna 2004 vahvistama maaseutupoliittinen erityisohjelma sisältää tavoitteen valmistella valtakunnallinen maisemanhoidon tavoite- ja toimenpideohjelma.

Kansallispuistoverkoston ja erämaa-alueiden perustaminen sekä valtakunnallisten luonnonsuojeluohjelmien hyväksyminen ovat merkittäviä poliittisia kannanottoja myös maisemansuojelun edistämiseksi. Natura 2000 -verkostoon sisältyy edellä mainittujen suojeluohjelmien kohteita, erämaa-alueita ja monia muita maisemallisesti merkittäviä kokonaisuuksia. Maiseman laadullisia tavoitteita on asetettu myös monissa laaja-alaisesti valmistelluissa mietinnöissä ja oppaissa.

Alueelliset kulttuuriympäristöohjelmat linjaavat pääasiassa rakennetun ympäristön maiseman suunnittelu-, suojelu- ja hoitotyötä. Myös monet kunnat ovat laatineet omia kulttuuriympäristöohjelmia.

Artiklan b kohta ei edellytä lainsäädännöllisiä muutoksia.

5 c. *Osallistuminen*. Artiklan c kohdassa

velvoitetaan ottamaan käyttöön menettelytapoja yleisön, viranomaisten ja kaikkien asianomaisten osallistumiseen 5 artiklan b kohdassa mainittujen maisemaa koskevien tavoiteohjelmien laatimiseen ja toteuttamiseen. Yleissopimus korostaa yleisön mielipiteen huomioon ottamista maiseman laadullisten tavoitteiden asettamisessa.

Suomen lainsäädäntö turvaa asianosaisille oikeuden osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristön kehittämiseen. Yleisön osallistumisoikeus on yleinen periaate lainsäädännössä. Suomen perustuslain 14 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on edistettävä yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksen tekoon. Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille ja julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon. Hallintolaki (432/2003) on hallinnon toimintaa koskeva yleislaki, jolla edistetään asianomaisten mahdollisuuksia saada tietoa itseään koskevista asioista ja vaikuttaa niihin. Laissa säädetään asian viireilläolon ilmoittamisesta (41 §), tiedoksiannottavoista (55 §), tiedoksiannossa noudatettavista menettelyistä (10 luku) sekä päätöksen perustelemisesta (45 §).

Osallistumisoikeutta on vahvistettu viimeaikaisissa ympäristölakien kokonaisuudistuksissa. Laaja osallistumisoikeus on pyritty turvaamaan erityisesti maankäytön suunnittelussa, luonnonsuojelussa ja ympäristövaikutusten arviointi- ja lupamenettelyssä.

Yleisön osallistumisoikeus on yleissopimuksen edellyttämällä tavalla turvattu voimassa olevassa lainsäädännössä, eikä yleissopimus tältä osin edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

5 d. *Alue- ja kaupunkisuunnittelupolitiikka sekä sektoripolitiikka.* Artiklan d kohdassa edellytetään, että yleissopimuksen sopimuspuolet sisällyttävät maisemanäkökohdat systemaattisesti erityisesti alue- ja kaupunkisuunnittelupolitiikkaansa sekä tavoite- ja toimenpideohjelmiin, joilla on suoraa tai välillistä vaikutusta maisemaan. Yleissopimuksessa mainitaan esimerkkinä alue- ja kau-

punkipolitiikka sekä kulttuuri-, ympäristö- maatalous-, sosiaali- ja talouspolitiikka. Maisemaa ei tule tarkastella vain erilliskysymyksenä, sillä maisemaan voidaan vaikuttaa myönteisesti tai kielteisesti monen eri hallinnonalan toimenpiteillä, kuten sisäasiainministeriön toimialaan kuuluvilla aluepoliittisilla ratkaisuilla, opetusministeriön toimialaan kuuluvilla kulttuuriin ja opetukseen liittyvillä ratkaisuilla, liike- ja viestintäministeriön toimialaan kuuluvilla viestinnän ja liikenneväylien rakenteita koskevilla ratkaisuilla, kauppa- ja teollisuusministeriön toimialaan kuuluvilla esimerkiksi tuulienergian hyödyntämiseen tai voimansiirtoon liittyvillä ratkaisuilla tai maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvilla maa- tai metsätalouteen liittyvillä ratkaisuilla.

Artiklan vaatimus maisemanäkökohtien sisällyttämisestä alue- ja kaupunkisuunnittelupolitiikkaan toteutuu pääasiassa maankäyttö- ja rakennuslain kautta.

Sektoripolitiikan tavoite- ja toimenpideohjelmissä maisemanäkökohdat on otettava huomioon viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005, voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2005) mukaisesti. Mainitussa laissa säännellään muun ohella suunnitelmien ja ohjelmien maisemaan kohdistuvien välittömien tai välillisten vaikutusten selvittämistä ja arviointia.

Maisemanäkökohtia on jo sisällytetty erilaisiin sektoripolitiikan tavoite- ja toimenpideohjelmiin, kuten esimerkiksi maaseudun ympäristöohjelmaan (1992), metsätalouden ympäristöohjelmaan (1994), maatalouden ympäristöohjelmiin, maa- ja metsätalouden luonnonvarastrategioihin, luonnonvarastrategiaan (2002), Kansalliseen metsäohjelmaan 2010 (1999), maaseuturakentamisen strategiaan (2000), horisontaaliseen maaseudun kehittämissuunnitelmaan (2000), maaseutupoliittisiin kokonaisohjelmiin, rakennusperintöstrategiaan (2001), metsätalouden tavoiteohjelmiin, alueellisiin kulttuuriympäristöohjelmiin sekä Tiehallinnon ympäristö- ja toimintaohjelmiin.

Maisemayleissopimuksen toteuttaminen edellyttää yhteistyötä eri hallinnonalojen ja toimijoiden välillä tavoitteiden yhteensovittamiseksi. Artikla ei edellytä muutoksia lain-

säädäntöön.

6 artikla. *Erityistoimenpiteet.* Artiklassa luetellaan ne erityiset toimenpiteet, joiden avulla maisemapolitiikkaa toteutetaan. Toimenpiteitä ovat maisema-arvoja koskevan tietoisuuden lisääminen, koulutus, maisemien määrittäminen ja arviointi, maisemalle asetettavat laatuvaatimukset sekä toimeenpano.

A. Tietoisuuden lisääminen. Artiklan A kohdassa veloitetaan sopimuspuolia lisäämään kansalaisten, järjestöjen ja viranomaisien tietoisuutta ja ymmärrystä maisemien arvoista, merkityksestä ja muutoksista, koska jokaisella on vastuu maisemasta ja maisemanhoidosta.

Artiklan vaatimusta toteutetaan muun muassa järjestämällä säännöllisesti eri sidosryhmille maisemansuunnitteluun ja -hoitoon liittyviä neuvottelu- ja koulutuspäiviä sekä tarjoamalla maisematietoa, hoidon neuvontaa ja ohjeita maiseman huomioon ottamiseksi. Maatalouden ympäristötukijärjestelmän sisältämän koulutuksen ja neuvonnan kautta viljelijät saavat tietoa viljelymaiseman hoidosta, ylläpidosta ja kehittamisestä. Ympäristöministeriön tukema aluearkkitehtitoiminta on vahvistanut paikallishallinnon ja asukkaiden tietoisuutta maiseman merkityksestä. Luonto- ja kulttuurimatkailun edistäminen lisää elinkeinoelämän, kuntien ja kansalaisten maiseman arvostamista ja kiinnostusta maisemanhoitoon.

Artiklan A kohta ei edellytä lainsäädännöllisiä muutoksia.

B. Koulutus. Artiklan B kohdassa veloitetaan edistämään maiseman laadullisen arvioinnin sekä maisemaan kohdistuvien toimenpiteiden vaikutusten arvioinnin asiantuntijoiden koulutusta ja järjestämään maisemapolitiikkaan sekä maisemansuojeluun, -hoitoon ja -suunnitteluun liittyviä monitieteellisiä koulutusohjelmia maisema-asioiden kanssa tekemisissä oleville viranomaisille ja yhdistyksille. Yleissopimus velvoittaa järjestämään myös maiseman tutkimukseen, suojeluun, hoitoon ja suunnitteluun liittyviä koulu- ja yliopistokursseja soveltuviissa oppiaineissa, sillä maisema-asiantuntijoita tarvitaan monien hallinnon alojen ja toimijoiden avuksi.

Suomessa maisema-arkkitehtuurin koulutusta on järjestetty vuodesta 1969 alkaen.

Maisema-arkkitehdiksi voi valmistua Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosastolta, maisema-arkkitehtuurin koulutusohjelmasta. Turun yliopistossa toimii kulttuurituotannon ja maisematutkimuksen koulutusohjelma.

Maiseman inventointiin ja arviointiin liittyvää koulutusta järjestetään ajoittain myös muissa yliopistoissa. Myös ammattikorkeakoulussa on mahdollista opiskella maisemasuunnittelua ja -hoitoa. Peruskoulun, lukion ja ammatillisten oppilaitosten ympäristönsuojelun ja maantiedon kursseilla käsitellään maiseman piirteitä.

Artiklan B kohta ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

C. Määrittäminen ja arviointi. Artiklan C kohdassa veloitetaan osapuolia 5 artiklan c kohdan mukaisesti yleisön, viranomaisien ja muiden asianosaisten aktiivisen osallistumisen avulla määrittämään maisemat, eli (i) tunnistamaan maisemansa koko alueeltaan, (ii) analysoimaan maisemien ominaispiirteet ja niitä muuttavat tekijät, sekä (iii) seuramaan maiseman muutoksia. Lisäksi maisemat on arvioitava ottaen huomioon väestön niille antama arvo.

Valmisteluasiakirjojen mukaan maiseman ominaispiirteillä tarkoitetaan korkeusvaihteluita ja muita fyysisiä piirteitä, maankäyttöä, taloudellisen toiminnan ja asutuksen alueita ja niiden perinteistä sijoittumista, aitoja ja muita tyypillisiä rakenteita sekä merkittäviä kulttuuriympäristö- ja luontoalueita. Asiantuntijatyönä määritetyt maisemat arvioidaan ottamalla huomioon paikallisten asukkaiden ja eri intressiryhmien, kuten maanomistajien, virkistyskäyttäjien, matkailijoiden ja elinkeinoelämän mielipiteet osallistuvan suunnittelun menetelmin. Arvioinnin tarkoituksena on esiintuoda maisemapiirteet, jotka ovat niin arvokkaita, että ne tulisi suojella. Lisäksi esiintuodaan maiseman piirteet, jotka tarvitsevat hoitoa sekä maiseman piirteet ja alueet, joita tulee vahvistaa.

Määrittämis- ja arviointimenettelyjen apuna käytetään sopimuspuolien välistä kokemusten ja hyvien käytäntöjen vaihtoa artiklaan 8 perustuen.

Kulttuurimaisemien tutkimuksen ja arvostamisen avuksi ympäristöministeriön maisema-alue työryhmä jakoi Suomen 1990-luvun alussa tehdyssä työssään kymmeneen omi-

naispiirteiltään toisistaan eroavaan maisema-alueeseen, niin sanottuihin maisemamaakuntiin (työryhmän miet. 66/1992). Työn yhteydessä hahmotettiin maiseman ominaispiirteitä koko Suomen alueelta sopimuksen veloitteeseen vastaten.

Kulttuurimaisemista tehdyistä selvityksistä merkittävimmät ovat vuonna 1992 valmistunut selvitys maaseudun edustavimmista kulttuurimaisemista (työryhmän miet. 66/1992), vuonna 1993 valmistunut rakennetun kulttuuriympäristön selvitys (Museovirasto, julkaisu 16, 1993) ja vuosina 1992—1998 toteutettu perinnemaisemainventointi (Alueelliset ympäristöjulkaisut). Museovirastossa on käynnissä rakennetun kulttuuriympäristön kohde-luettelon ja rajausten tarkistus.

Myös maankäytönsuunnittelun sekä hankkeiden ja suunnitelmien ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä tehdään maisemaselvityksiä ja seurantaa. Meneillään oleva maakuntakaavojen uudistus edistää sopimuksen veloitetta määrittää maisemien ominaispiirteitä laaja-alaisesti sekä selvittää niitä muuttavat tekijät.

Kansalaisten ja eri tahojen osallistuminen, mihin tässäkin artiklassa viitataan, on käsitelty tarkemmin artiklan 5 c yhteydessä. Artiklan C kohta ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

D. *Maiseman laatutavoitteet.* Artiklan D kohta veloitaa laatimaan määritetyille ja arvioiduille maisemille laatutavoitteet (määriteltä 1 artiklan c kohdassa) kuultuaan kansalaisia 5 artiklan c kohdan mukaisesti.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa edellytetään kehitystavoitteiden määrittämistä kaikilla kaavatasoilla. Kaavojen sisältö vaatimukset (MRL 28, 39 ja 54 §) edellyttävät maisemiarvojen vaalimista, mikä on otettava huomioon tavoitteiden asettamisessa. Kaavoissa yksilöityihin maisemiin kohdistuvia tavoitteita voidaan asettaa esimerkiksi erityisin suunnittelu-, rakentamis- tai suojelumääräyksin (MRL 30, 41 ja 57 §). Lisäksi maiseman erityisten arvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi perustettavaa maankäyttö- ja rakennuslain 9 luvun mukaista kansallista kaupunkipuistoa koskevat säännökset sekä luonnonsuojelulain 5 luvun maisema-alueita koskevat säännökset täyttävät yleissopimuksen määritelmän laadullisten tavoitteiden asettamises-

ta.

Paikallisilla asukkailla, maanomistajilla, viranomaisilla ja yhteisöillä on mahdollisuus kaavoitusmenettelyn yhteydessä osallistua kaavan tavoitteiden asettamiseen maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:n mukaisesti.

Alueelliset ja kuntakohtaiset kulttuuriympäristöohjelmat laaditaan yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Valtakunnallisesti arvokkaille alueille laaditut maiseman hoito- ja käyttösuunnitelmat perustuvat myös asukkaiden kanssa yhteistyössä asetettuihin laadullisiin tavoitteisiin.

Artiklan D kohta ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

E. *Toimeenpano.* Artiklan E kohta veloitaa ottamaan käyttöön keinoja maisemansuojeluun, -hoitoon ja -suunnitteluun maisemapolitiikan toteuttamiseksi. Täytäntöönpanon toimenpiteiden tulee olla saman artiklan D kohdan mukaisesti muotoiltujen tavoitteiden toteuttamista.

Suomen lainsäädäntö sisältää merkittävimmät keinot maisemaan kohdistuvien tavoitteiden toteuttamiseksi. Laadukkaalla maankäytön suunnittelulla, jossa maisematavoitteita selvennetään riittävällä suunnittelu-, rakentamis- ja suojelumääräyksillä, on mahdollista toteuttaa valittua maisemapolitiikkaa. Kaavoitus antaa keskeisen välineen maisemansuunnittelun edistämiseen.

Kulttuurimaiseman suojelun ja kehittämisen erityiskeinoja ovat maankäyttö- ja rakennuslain nojalla perustettavat kansalliset kaupunkipuistot ja luonnonsuojelulain nojalla perustettavat maisema-alueet. Luonnonsuojelun suojelussa kansallispuistojen perustaminen ja luonnonsuojeluohjelmien toteuttaminen ovat merkittäviä keinoja.

Maaseudun maisemaan voidaan vaikuttaa maa- ja metsätalouden tuki- ja ohjaustoimilla. Myös rakennetun kulttuuriympäristön hoitoon on olemassa rahoitustukia.

Artiklassa 6 esitetyt erityistoimenpiteet eivät edellytä lainsäädännöllisiä muutoksia, vaan maisemanäkökohtien sisällyttämistä toimintaohjelmiin ja käytännön toimenpiteitä veloitteiden toteuttamiseksi.

7 artikla. *Kansainväliset toimintaperiaatteet ja ohjelmat.* Sopimuspuolet sitoutuvat yhteistyöhön maiseman huomioon ottamiseksi kansainvälisissä politiikoissa ja ohjel-

missa sekä suosittelemaan maisemanäkökohtien sisällyttämistä niihin.

Sopimuspuolien yhteisiä kannanottoja maiseman huomioon ottamisesta ei ole vielä annettu.

Artikla ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

8 artikla *Keskinäinen apu ja tietojen vaihto.* Sopimuspuolet sitoutuvat tekemään yhteistyötä yleissopimuksen edellyttämien toimenpiteiden toimeenpanemiseksi antamalla teknistä ja tieteellistä apua sekä vaihtamalla kaikista yleissopimukseen kuuluvista velvoitteista kokemuksia ja tutkimusprojektien tuloksia. Yleissopimus edellyttää myös maisema-asiantuntijoiden vaihtoa.

Artikla ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

9 artikla *Rajat ylittävät maisemat.* Yleissopimus kannustaa valtioiden rajat ylittävien maisemakokonaisuuksien huolehtimiseen yhteisesti alueellisella ja paikallisella tasolla.

Artikla ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

10 artikla. *Yleissopimuksen täytäntöönpanon valvonta.* Yleissopimukseen on kirjattujen täytäntöönpanon valvontamenettely. Euroopan neuvoston ministerikomitea nimeää asiantuntijakomiteoista ne, jotka vastaavat yleissopimuksen toimeenpanosta. Euroopan neuvoston pääsihteeri antaa raportin tehdystä työstä ja yleissopimuksen soveltamisesta ministerikomitealle. Asiantuntijakomitea antaa ministerikomitealle ehdotuksen Euroopan neuvoston maisemapalkinnon myöntämiskriteereistä ja sitä koskevista säännöistä.

Yleissopimuksen täytäntöönpanon valvojiksi on nimetty kulttuuriperinnön johtokomitea (CDPAT) sekä maisema- ja luontokomitea (CO-DBP).

Artikla ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

11 artikla. *Euroopan neuvoston maisemapalkinto.* Paikallis- ja alueviranomaisille ja niiden ryhmittymille tai kansalaisjärjestöille voidaan myöntää palkinto. Se on tunnustus oman alueen sellaisesta maisemansuojelusta, -hoidosta tai suunnittelusta, joka voi olla esimerkkinä myös muualla Euroopassa. Maisemapalkintoa koskevat hakemukset toimitetaan yleissopimuksen asiantuntijakomiteoille, joiden ehdotuksesta ministerikomitea määrit-

telee palkinnon myöntämiskriteerit, hyväksyy palkinnonhakua koskevat säännöt ja myöntää palkinnon.

Euroopan Neuvoston maisemapalkinnon myöntämisen tarkoituksena on kannustaa palkinnon saajia kyseisten maisema-alueiden kestävään suojeluun, hoitoon ja suunnitteluun. Eurooppalaisen maisemakilpailun järjestämisen toivotaan johtavan myös kansallisten maisemapalkintojen myöntämiseen. Euroopan maisemapalkinto ei ole vielä ollut haettavana.

Artikla ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

12 artikla *Yleissopimuksen ja muiden asiakirjojen suhde.* Artiklan mukaan yleissopimuksen määräykset eivät rajoita muihin voimassaoleviin tai tuleviin sitoviin kansallisiin tai kansainvälisiin asiakirjoihin sisältyvien maisemansuojelua, -hoitoa ja -suunnittelua koskevien tiukempien määräysten soveltamista.

Artikla kuuluu lainsäädännön alaan, mutta ei edellytä muutoksia voimassaolevaan lainsäädäntöön.

13 artikla. *Allekirjoittaminen, ratifiointi ja voimaantulo.* Artiklan mukaan yleissopimus on avoinna Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden allekirjoitettavaksi. Yleissopimus on ratifioitava tai hyväksyttävä. Ratifiointi- tai hyväksymiskirjat talletetaan Euroopan neuvoston pääsihteerin huostaan. Artiklan 2 kohdan mukaan yleissopimus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona kymmenen Euroopan neuvoston jäsenvaltiota on ilmaissut haluavansa sitoutua yleissopimuksen tämän artiklan 1 kohdan määräysten mukaisesti. Artiklan 3 kohdan mukaan sellaisen allekirjoittajavaltion osalta, joka myöhemmin ilmaisee haluavansa sitoutua yleissopimukseen, yleissopimus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta kyseisen valtion ratifiointi- tai hyväksymiskirjan tallettamisesta.

Artikla ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

14 artikla. *Liittyminen.* Artiklan 1 kohdan mukaan yleissopimuksen voimaantulon jälkeen Euroopan neuvoston ministerikomitea voi kutsua Euroopan yhteisön ja minkä ta-

hansa Euroopan neuvoston ulkopuolisen Euroopan valtion liittymään yleissopimukseen Euroopan neuvoston perussäännön (SopS 21/1989) 20 artiklan d kohdan määräysten mukaisesti enemmistöpäätöksellä ja ministerikomiteapaikkaan oikeutettujen valtioiden yksimielisellä äänestyspäätöksellä. Artiklan 2 kohdassa todetaan, että yleissopimukseen liittyvän valtion osalta tai Euroopan yhteisön osalta, jos se liittyy yleissopimukseen, yleissopimus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta liittymiskirjan tallettamisesta Euroopan neuvoston pääsihteerin huostaan.

Artikla ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

15 artikla. Alueellinen soveltaminen. Artiklan 1 kohdan mukaan allekirjoittaessaan tämän yleissopimuksen tai tallettaessaan ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa valtio tai Euroopan yhteisö voi määrittää alueen tai alueet, joihin tätä yleissopimusta sovelletaan. Artiklan 2 kohdassa todetaan edelleen että sopimuspuoli voi myöhemmin Euroopan neuvoston pääsihteerille osoitetulla lauselmalla laajentaa tämän yleissopimuksen soveltamista muuhun lauselmassa määritettyyn alueeseen. Yleissopimus tulee sellaisen alueen osalta voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona pääsihteeri on saanut lauselman. Artiklan 3 kohdan mukaan artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti toimitettu lauselmä voidaan lauselmassa mainitun alueen osalta peruuttaa Euroopan neuvoston pääsihteerille osoitetulla ilmoituksella. Peruutus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona pääsihteeri on saanut ilmoituksen.

Artikla koskee yleissopimusta selittävän asiakirjan (European Landscape Convention, Explanatory Report) mukaan lähinnä alueita, joilla on erityinen status kuten Tanskan kohdalla Grönlantia. Koska Ahvenenmaa on hyväksynyt yleissopimuksen ratifioimisen, ei Suomella ole erityisiä syitä yleissopimuksen maantieteellisen soveltamisalan tarkempaan määrittelyyn. Sopimusta sovelletaan siten Suomen valtion koko alueella.

Artikla ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

16 artikla. Irtisanoutuminen. Artiklan mukaan sopimuspuoli voi milloin tahansa sanoutua irti yleissopimuksesta Euroopan neuvoston pääsihteerille osoitetulla ilmoituksella. Irtisanoutuminen tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona pääsihteeri on saanut ilmoituksen.

Artikla ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

17 artikla. Muutokset. Sopimuspuolet tai 10 artiklassa mainitut asiantuntijakomiteat voivat ehdottaa muutoksia yleissopimukseen. Artiklan 2 kohdan mukaan muutosehdotukset ilmoitetaan Euroopan neuvoston pääsihteerille, joka antaa ne tiedoksi Euroopan neuvoston jäsenvaltioille, muille sopimuspuolille sekä Euroopan neuvoston ulkopuolisille Euroopan valtioille, jotka on kutsuttu liittymään tähän yleissopimukseen 14 artiklan määräysten mukaisesti. Artiklan 3 kohdan mukaan yleissopimuksen 10 artiklassa mainitut asiantuntijakomiteat käsittelevät muutosehdotukset ja toimittavat sopimuspuolten edustajien kolmen neljäosan enemmistöllä hyväksyttävän tekstin ministerikomitean hyväksyttäväksi. Kun ministerikomitea on hyväksynyt tekstin Euroopan neuvoston perussäännön 20 artiklan d kohdan määräysten mukaisella enemmistöpäätöksellä ja ministerikomiteapaikkaan oikeutettujen sopimusvaltioiden yksimielisellä äänestyspäätöksellä, teksti toimitetaan sopimuspuolten hyväksyttäväksi.

Artiklan 4 kohdan mukaan muutos tulee voimaan sen hyväksyneiden sopimuspuolten osalta seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona kolme Euroopan neuvoston jäsenvaltiota on ilmoittanut pääsihteerille hyväksyneensä muutoksen. Sellaisen sopimuspuolen osalta, joka myöhemmin hyväksyy muutoksen, muutos tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona tämä sopimuspuoli on ilmoittanut pääsihteerille hyväksyneensä muutoksen.

Artikla ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

18 artikla. Ilmoitukset. Euroopan neuvoston pääsihteeri ilmoittaa Euroopan neuvoston jäsenvaltioille sekä yleissopimukseen liittyneille valtioille tai Euroopan yhteisölle a)

kaikista allekirjoituksista, b) kaikista ratifiomis-, hyväksymis- tai liittymiskirjojen tallettamisista, c) kaikista yleissopimuksen 13, 14 ja 15 artiklan mukaisista voimaantulopäivistä, d) kaikista 15 artiklan mukaisesti esitetyistä lauselmista, e) kaikista 16 artiklan mukaisista irtisanoutumisista, f) kaikista muutosehdotuksista, 17 artiklan mukaisesti hyväksytyistä muutoksista ja muutosten voimaantulopäivistä ja g) muista toimista, ilmoituksista, tiedoista tai tiedonannoista, jotka liittyvät yleissopimukseen.

Yleissopimus on laadittu englannin- ja ranskan kielellä, molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaisia, yhtenä kappaleena, joka talletetaan Euroopan neuvoston arkistoon.

Artikla ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

2. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakiehdotuksen 1 §:n mukaan lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut. Lainsäädännön alaan kuuluvia sopimusmääräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella. Tarkoituksena on, että laki tulee voimaan samanaikaisesti kuin yleissopimus tulee voimaan.

3. Voimaantulo

Eurooppalainen maisemayleissopimus tuli kansainvälisesti voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004. Yleissopimus tulee Suomen osalta voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta Suomen hyväksymiskirjan tallettamisesta. Esitykseen sisältyvä laki esitetään tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti yleissopimuksen kanssa.

Euroopan maisemasopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Tällaisia määrä-

yksii ovat esimerkiksi Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 7 kohdan mukaista rakennus- ja kaavoitustointa, 10 kohdan mukaista luonnon- ja ympäristönsuojelua, ja 11 kohdan muinaismuistoja sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja esineiden suojelua maakunnassa koskevat määräykset. Esitykseen sisältyvän voimaansaattamislakiehdotuksen voimaantulemiselle Ahvenanmaan maakunnassa on siten saatava itsehallintolain 59 §:n 1 momentin mukaan Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyminen.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia tai vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen. Muusta syystä eduskunnan hyväksymistä edellyttäviä määräyksiä ovat muun muassa eduskunnan budjettivaltaa sitovat kansainväliset velvoitteet (PeVL 45/2000 vp). Tällaisina velvoitteina on käytännössä pidetty lähinnä määräyksiä, joista valtiolle aiheutuu välittömiä menoja. Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta ei aiheudu Suomelle mainittuja menoja.

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan tukintakäytännön mukaan valtiosopimuksen tai muun kansainvälisen velvoitteen määräys on katsottava kuuluvaksi lainsäädännön alaan, jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp ja 12/2000 vp).

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten sopimusmääräysten sisältöön ja soveltamiseen välillisesti vaikuttavat määräykset kuuluvat myös lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp ja PeVL 24/2001 vp). Tällaisia määräyksiä on yleissopimuksen 1, 2 ja 12 artiklassa.

Yleissopimuksen 1 artikla sisältää sopimuksen soveltamisen kannalta olennaiset määritelmät. Tällaiset määritelmämuotoiset sopimusmääräykset kuuluvat lainsäädännön alaan, koska ne vaikuttavat sopimuksen muiden lainsäädännön alaan kuuluvien sopimusmääräysten sisältöön ja soveltamiseen (PeVL 6/2001 ja PeVL 24/2001). Artikla 1 vaatii siten eduskunnan suostumuksen.

Yleissopimuksen 2 artiklassa määritellään yleissopimuksen soveltamisalaa. Artiklan mukaan yleissopimusta sovelletaan, ellei sopimuksen 15 artiklassa toisin määrätä, sopimuspuolten koko alueeseen ja se käsittää luonnon-, maaseutu- ja taajama-alueet ja taajamien reuna-alueet. Soveltamisalaa sisältävät maa-, sisävesi- ja merialueet ja yleissopimus koskee yhtä lailla huomattavina pidettäviä maisemia kuin arkiympäristöjä ja huonolaatuisiakin maisemia. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan sopimuksen alueellista soveltamisalaa koskevat määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp). Lisäksi 2 artiklan määräyksillä on tulkintavaikutusta yleissopimusta sovellettaessa. Näin ollen 2 artikla kuuluu lainsäädännön alaan ja vaatii eduskunnan suostumuksen.

Yleissopimuksen 5 artikla sisältää määräykset yleisistä toimenpiteistä. Artiklan a kohdan mukaan sopimuspuolen on sisällytettävä lainsäädäntöönsä maisemanäkökohdat. Määräys edellyttää lainsäädännön alaan kuuluvia toimenpiteitä, ja kuuluu siten lainsäädännön alaan sekä edellyttää eduskunnan suostumusta.

Yleissopimuksen 5 artiklan c kohdan mukaan sopimuspuolet sitoutuvat ottamaan käyttöön menettelytapoja sellaisten tahojen osallistumiselle, joille maisemansuojelua, -hoitoa ja -suunnittelua koskevien ohjelmien ja toimenpiteiden määrittämisellä ja täytäntöpanolla on merkitystä. Määräys liittyy perustuslain 20 §:n 2 momenttiin, jonka mu-

kaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon. Määräys koskee myös perustuslain 2 §:n 2 momentin sekä 14 §:n 3 momentin säännöksiä. Ensin mainitun mukaan kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen. Jälkimmäinen sisältää periaatteen, jonka mukaan valtiovallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Perustuslain tavoitteita on täsmennetty esimerkiksi luonnonsuojelulaissa ja maankäyttö- ja rakennuslaissa. Kyseinen määräys kuuluu lainsäädännön alaan ja edellyttää siten eduskunnan suostumusta.

Yleissopimuksen 6 artikla koskee täytäntöönpanotoimia; tietoisuuden lisääminen, koulutus, maisemien määrittäminen ja arviointi, maiseman laatutavoitteet ja toimeenpano. Näistä viimeisen, eli 6 artiklan E kohdan mukaisen toimeenpanon, voi välillisesti katsoa koskevan lainsäädäntövaltaa, sillä sopimuksessa tarkoitetut maisemapoliittikan toimeenpanemiseksi käyttöön otettavat keinot maisemansuojeluun, -hoitoon tai -suunnitteluun voivat olla hallinnollisten ja taloudellisten lisäksi myös lainsäädännöllisiä tai veropoliittisia. Koska määräys voi edellyttää lainsäädännön alaan kuuluvia toimenpiteitä, se edellyttää eduskunnan suostumusta.

Yleissopimuksen 12 artiklassa määrätään sopimuksen suhteesta muihin kansallisiin tai kansainvälisiin asiakirjoihin. Perustuslakivaliokunnan edellä todetun kannan mukaan sopimuksen suhdetta muihin sopimuksiin koskevat määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan, koska ne vaikuttavat lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten sopimusmääräysten soveltamiseen. Siten 12 artikla vaatii eduskunnan suostumuksen.

Edellä sanotuilla perusteilla yleissopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla. Yleissopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan siten hyväksyä äänen enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamiseksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella sekä perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Firenzessä 20 päivänä lokakuuta 2000 tehdyn Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen .

Koska yleissopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Firenzessä 20 päivänä lokakuuta 2000 tehdyn Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ympäristöministeri *Jan-Erik Enestam*

*Sopimusteksti***EUROOPPALAINEN MAISE-
MAYLEISSOPIMUS****Johdanto**

Euroopan neuvoston jäsenvaltiot, jotka ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen ja jotka

ottavat huomioon, että Euroopan Neuvosto pyrkii lisäämään jäsenvaltioidensa välistä yhtenäisyyttä sekä turvaamaan ja toteuttamaan käytännössä niiden perinteisesti yhteisiä ihanteita ja periaatteita varsinkin talouselämää ja yhteiskuntaa koskevien sopimusten avulla;

haluavat saavuttaa sosiaalisten tarpeiden, taloudellisen toiminnan ja ympäristön väliseen tasapainoon pohjautuvan kestävästä kehityksen;

kiinnittävät huomiota maiseman tärkeään merkitykseen julkisen edun kannalta kulttuuriin, ekologiaan, ympäristöön ja yhteiskuntaan liittyvissä asioissa ja pitävät sitä merkittävänä taloudellisen toiminnan voimavarana, jonka suojeleminen, hoito ja suunnittelu voi lisätä työpaikkoja;

ovat tietoisia siitä, että maisema vaikuttaa paikalliskulttuurin muotoutumiseen ja on olennainen osa Euroopan luonnon- ja kulttuuriperintöä ja että se edistää ihmisten hyvinvointia ja lujittaa eurooppalaista identiteettiä;

myöntävät, että maisema on tärkeä osa ihmisten elämänlaatua kaikkialla: sekä taajamissa että maaseudulla, sekä huono- että korkealaatuisilla alueilla, sekä arkiympäristössä että alueilla, joita pidetään huomattavan kauniina;

kiinnittävät huomiota siihen, että maa- ja metsätalouden, teollisuuden ja kaivostoiminnan tuotantotapojen, alue- ja kaupunkisuunnittelun, liikenteen, infrastruktuurin, matkailun ja virkistystoiminnan kehittyminen sekä yleisemmällä tasolla koko maailmantalouden muutokset nopeuttavat usein

**EUROPEAN LANDSCAPE
CONVENTION****Preamble**

The member States of the Council of Europe signatory hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members for the purpose of safeguarding and realising the ideals and principles which are their common heritage, and that this aim is pursued in particular through agreements in the economic and social fields;

Concerned to achieve sustainable development based on a balanced and harmonious relationship between social needs, economic activity and the environment;

Noting that the landscape has an important public interest role in the cultural, ecological, environmental and social fields, and constitutes a resource favourable to economic activity and whose protection, management and planning can contribute to job creation;

Aware that the landscape contributes to the formation of local cultures and that it is a basic component of the European natural and cultural heritage, contributing to human well-being and consolidation of the European identity;

Acknowledging that the landscape is an important part of the quality of life for people everywhere: in urban areas and in the countryside, in degraded areas as well as in areas of high quality, in areas recognised as being of outstanding beauty as well as everyday areas;

Noting that developments in agriculture, forestry, industrial and mineral production techniques and in regional planning, town planning, transport, infrastructure, tourism and recreation and, at a more general level, changes in the world economy are in many cases accelerating the transformation of

maiseman muuttumista;

toivovat vastaavansa yleisön toiveisiin saada nauttia laadukkaista maisemista ja osallistua aktiivisesti niiden kehittämiseen;

pitävät maisemaa yksilön ja sosiaalisen hyvinvoinnin tärkeänä osatekijänä ja katsovat, että jokaisella on sen suojeluun, hoitoon ja suunnitteluun liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia;

ottavat huomioon luonnon ja kulttuuriperinnön suojeluun ja hoitoon, alue- ja maankäytönsuunnitteluun, paikalliseen itsehallintoon ja valtion rajat ylittävään yhteistyöhön liittyvät voimassa olevat kansainväliset oikeudelliset asiakirjat, erityisesti yleissopimuksen Euroopan luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön sekä niiden elinympäristön suojelusta (Bern, 19. syyskuuta 1979), Euroopan rakennustaiteellisen perinnön suojelua koskevan yleissopimuksen (Granada, 3. lokakuuta 1985), tarkistetun eurooppalaisen yleissopimuksen arkeologisen perinnön suojelusta (Valletta, 16. tammikuuta 1992), eurooppalaisen puiteyleissopimuksen paikallisten ja alueellisten viranomaisten yhteistyöstä yli valtakunnan rajojen (Madrid, 21. toukokuuta 1980) sekä sen lisäpöytäkirjat, Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan (Strasbourg, 15. lokakuuta 1985), biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen (Rio, 5. kesäkuuta 1992), maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemista koskevan yleissopimuksen (Pariisi, 16. marraskuuta 1972) sekä yleissopimuksen tiedon saannista, kansalaisten osallistumisoikeudesta sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa (Århus, 25. kesäkuuta 1998);

myöntävät, että Euroopan maiseman laatu ja monimuotoisuus on yhteinen voimavara ja että sen suojelemiseksi, hoitamiseksi ja suunnittelemiseksi on tärkeää tehdä yhteistyötä;

haluavat laatia uuden asiakirjan, jonka yksinomaisena tarkoituksena on kaikkien Euroopan maisemien suojelu, hoito ja suunnittelu;

ovat sopineet seuraavaa:

landscapes;

Wishing to respond to the public's wish to enjoy high quality landscapes and to play an active part in the development of landscapes;

Believing that the landscape is a key element of individual and social well-being and that its protection, management and planning entail rights and responsibilities for everyone;

Having regard to the legal texts existing at international level in the field of protection and management of the natural and cultural heritage, regional and spatial planning, local self-government and transfrontier co-operation, in particular the Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats (Bern, 19 September 1979), the Convention for the Protection of the Architectural Heritage of Europe (Granada, 3 October 1985), the European Convention on the Protection of the Archaeological Heritage (revised) (Valletta, 16 January 1992), the European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities (Madrid, 21 May 1980) and its additional protocols, the European Charter of Local Self-government (Strasbourg, 15 October 1985), the Convention on Biological Diversity (Rio, 5 June 1992), the Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (Paris, 16 November 1972), and the Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice on Environmental Matters (Aarhus, 25 June 1998);

Acknowledging that the quality and diversity of European landscapes constitute a common resource, and that it is important to co-operate towards its protection, management and planning;

Wishing to provide a new instrument devoted exclusively to the protection, management and planning of all landscapes in Europe,

Have agreed as follows:

1 Luku

Yleiset määräykset

1 artikla

Määritelmät

Tässä yleissopimuksessa:

a) "maisema" tarkoittaa aluetta sellaisena kuin ihmiset sen mieltävät ja jonka ominaisuudet johtuvat luonnon ja/ tai ihmisen toiminnasta ja vuorovaikutuksesta;

b) "maisemapolitiikka" tarkoittaa toimivaltaisten viranomaisten muotoilemia yleisiä periaatteita, strategioita ja ohjeita, jotka mahdollistavat erityiset maiseman suojelu-, hoito- ja suunnittelutoimenpiteet;

c) "maiseman laatutavoite" tarkoittaa sellaisia yksittäiseen maisemaan kohdistuvia tavoitteita, jotka muotoilevat toimivaltaiset viranomaiset. Tavoitteet muotoillaan niiden toiveiden pohjalta, joita yleisöllä on ympäristönsä maisemallisiin piirteisiin liittyen;

d) "maisemansuojelu" tarkoittaa maiseman erityis- tai ominaispiirteiden säilyttämistä ja ylläpitoa toimenpitein, jotka ovat perusteltuja luonnonmuotojen ja/tai ihmisen toiminnan perinnearvon vuoksi;

e) "maisemanhoito" tarkoittaa toimintaa, jolla kestävä kehityksen näkökulmasta varmistetaan maiseman säännöllinen hoitaminen ja jolla ohjataan ja yhteensoviteaan yhteiskunnan, talouden ja ympäristön kehityksen aiheuttamia muutoksia;

f) "maisemasuunnittelu" tarkoittaa voimakasta ennakoivaa toimintaa, jonka tarkoituksena on parantaa, ennallistaa tai luoda maisemia.

2 artikla

Soveltamisala

Jos 15 artiklassa ei toisin määrätä, tätä yleissopimusta sovelletaan sopimuspuolten koko alueeseen ja se käsittää luonnon-, maaseutu- ja taajama-alueet ja taajamien reuna-alueet. Soveltamisalaan sisältyvät

Chapter 1

General provisions

Article 1

Definitions

For the purposes of the Convention:

a) "Landscape" means an area, as perceived by people, whose character is the result of the action and interaction of natural and/or human factors;

b) "Landscape policy" means an expression by the competent public authorities of general principles, strategies and guidelines that permit the taking of specific measures aimed at the protection, management and planning of landscapes;

c) "Landscape quality objective" means, for a specific landscape, the formulation by the competent public authorities of the aspirations of the public with regard to the landscape features of their surroundings;

d) "Landscape protection" means actions to conserve and maintain the significant or characteristic features of a landscape, justified by its heritage value derived from its natural configuration and/or from human activity;

e) "Landscape management" means action, from a perspective of sustainable development, to ensure the regular upkeep of a landscape, so as to guide and harmonise changes which are brought about by social, economic and environmental processes;

f) "Landscape planning" means strong forward-looking action to enhance, restore or create landscapes.

Article 2

Scope

Subject to the provisions contained in Article 15, this Convention applies to the entire territory of the Parties and covers natural, rural, urban and peri-urban areas. It includes land, inland water and marine areas.

maa-, sisävesi- ja merialueet. Yleissopimus koskee yhtä lailla huomattavina pidettäviä maisemia kuin arkiympäristöjä ja huonolaatuksiakin maisemia.

3 artikla

Tavoitteet

Tämän yleissopimuksen tavoitteet ovat maisemansuojelun, -hoidon ja -suunnittelun edistäminen sekä eurooppalaisen maisemayhteistyön järjestäminen.

2 Luku

Kansalliset toimenpiteet

4 artikla

Vastuun jakaminen

Kukin sopimuspuoli panee tämän yleissopimuksen ja erityisesti sen 5 ja 6 artiklan täytäntöön oman sisäisen työnjakonsa, perustuslaillisten periaatteidensa ja hallinnollisten järjestelyjensä sekä läheisyysperiaatteen mukaisesti ja ottaen huomioon Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan. Kukin sopimuspuoli panee tämän yleissopimuksen täytäntöön oman politiikkansa mukaisesti poikkeamatta kuitenkaan yleissopimuksen määräyksistä.

5 artikla

Yleiset toimenpiteet

Kukin sopimuspuoli sitoutuu:

- tunnustamaan lainsäädännössään maisemat olennaiseksi osaksi ihmisten ympäristöä, yhteisen kulttuuri- ja luonnonperinnön monimuotoisuuden ilmentymäksi ja identiteettinsä perustaksi;
- laatimaan ja toteuttamaan 6 artiklassa mainittujen erityistoimenpiteiden avulla maisemansuojeluun, -hoitoon ja -suunnitteluun tähtäävää maisemapolitiikkaa;
- ottamaan käyttöön menettelytapoja, joiden kautta yleisö, paikallis- ja alueviranomaiset ja muut asianosaiset voivat osallis-

It concerns landscapes that might be considered outstanding as well as everyday or degraded landscapes.

Article 3

Aims

The aims of this Convention are to promote landscape protection, management and planning, and to organise European co-operation on landscape issues.

Chapter 2

National measures

Article 4

Division of responsibilities

Each Party shall implement this Convention, in particular Articles 5 and 6, according to its own division of powers, in conformity with its constitutional principles and administrative arrangements, and respecting the principle of subsidiarity, taking into account the European Charter of Local Self-government. Without derogating from the provisions of this Convention, each Party shall harmonise the implementation of this Convention with its own policies.

Article 5

General measures

Each Party undertakes:

- to recognise landscapes in law as an essential component of people's surroundings, an expression of the diversity of their shared cultural and natural heritage, and a foundation of their identity;
- to establish and implement landscape policies aimed at landscape protection, management and planning through the adoption of the specific measures set out in Article 6;
- to establish procedures for the participation of the general public, local and regional authorities, and other parties with an

tua tämän artiklan b kohdassa mainitun maisemapolitiikan määrittelymiseen ja toteuttamiseen;

d) sisällyttämään maisemanäkökohdat alue- ja kaupunkisuunnittelupolitiikkaansa sekä kulttuuri-, ympäristö-, maatalous-, sosiaali- ja talouspolitiikkaansa ja muihin toimintaohjelmiin, joilla saattaa olla suoraa tai välillistä vaikutusta maisemaan.

6 artikla

Erityistoimenpiteet

A. Tietoisuuden lisääminen

Kukin sopimuspuoli sitoutuu lisäämään kansalaisyhteiskunnan, yksityisten järjestöjen ja viranomaisten tietoisuutta maisemien arvosta, merkityksestä ja muuttumisesta.

B. Koulutus

Kukin sopimuspuoli sitoutuu edistämään:

a) koulutusta asiantuntijoille, joiden tehtävät liittyvät maiseman arviointiin ja maisemaan kohdistuvaan toimintaan;

b) maisemapolitiikkaan sekä maisemasuojeluun, -hoitoon ja -suunnitteluun liittyvien monitieteellisten koulutusohjelmien järjestämistä yksityisen ja julkisen sektorin ammattilaisille ja asianosaisille yhdistyksille;

c) maiseman arvoja sekä maisemasuojeluun, -hoitoon ja -suunnitteluun liittyviä kysymyksiä käsittelevien koulu- ja yliopistokurssien järjestämistä soveltuviin oppiaineissa.

C. Määrittäminen ja arviointi

1. Tämän yleissopimuksen 5 artiklan c kohdassa tarkoitettujen asianosaisten aktiivisen osallistumisen avulla ja lisätäkseen tietoa maisemistaan, kukin sopimuspuoli sitoutuu:

a. i) tunnistamaan maisemansa koko alueellaan;

ii) analysoimaan maisemien ominaispiirteet ja niitä muuttavat tekijät;

iii) kiinnittämään huomiota muutoksiin;

b. arvioimaan näin määritetyt maisemat ottaen huomioon asianosaisten ja väestön niille antaman erityisarvon.

2. Näiden määritys- ja arviointimenettely-

interest in the definition and implementation of the landscape policies mentioned in paragraph b above;

d) to integrate landscape into its regional and town planning policies and in its cultural, environmental, agricultural, social and economic policies, as well as in any other policies with possible direct or indirect impact on landscape.

Article 6

Specific measures

A. Awareness-raising

Each Party undertakes to increase awareness among the civil society, private organisations, and public authorities of the value of landscapes, their role and changes to them.

B. Training and education

Each Party undertakes to promote:

a) training for specialists in landscape appraisal and operations;

b) multidisciplinary training programmes in landscape policy, protection, management and planning, for professionals in the private and public sectors and for associations concerned;

c) school and university courses which, in the relevant subject areas, address the values attaching to landscapes and the issues raised by their protection, management and planning.

C. Identification and assessment

1. With the active participation of the interested parties, as stipulated in Article 5.c, and with a view to improving knowledge of its landscapes, each Party undertakes:

a. i) to identify its own landscapes throughout its territory;

ii) to analyse their characteristics and the forces and pressures transforming them;

iii) to take note of changes;

b. to assess the landscapes thus identified, taking into account the particular values assigned to them by the interested parties and the population concerned.

2. These identification and assessment

jen apuna käytetään kokemusten ja menetelmien vaihtoa, jota järjestetään sopimuspuolten välillä Euroopan tasolla 8 artiklan mukaisesti.

D. Maiseman laatutavoitteet

Kukin sopimuspuoli sitoutuu 5 artiklan c kohdan mukaisen julkisen kuulemisen jälkeen laatimaan määritetyille ja arvioituille maisemille laatutavoitteet.

E. Toimeenpano

Maisemapolitiikan toimeenpanemiseksi kukin sopimuspuoli sitoutuu ottamaan käyttöön keinoja, joiden tarkoituksena on maisemansuojelu, -hoito ja/tai -suunnittelu.

3 Luku

Eurooppalainen yhteistyö

7 artikla

Kansainväliset toimintaperiaatteet ja ohjelmat

Sopimuspuolet sitoutuvat tekemään yhteistyötä maisemaulottuvuuden ottamiseksi huomioon kansainvälisissä toimintaperiaateissa ja ohjelmissa ja tarvittaessa suositteluun maisemanäkökohtien sisällyttämistä niihin.

8 artikla

Keskinäinen apu ja tietojen vaihto

Sopimuspuolet sitoutuvat tekemään yhteistyötä tehostaakseen tämän yleissopimuksen muiden artiklojen nojalla toteutettuja toimenpiteitä, ja erityisesti:

a) antamaan toisilleen teknistä ja tieteellistä apua maisema-asioissa keräämällä ja vaihtamalla kokemuksia ja tutkimusprojektien tuloksia;

b) edistämään maisema-asiantuntijoiden vaihtoa erityisesti koulutusta ja tiedonvälitystä varten;

c) vaihtamaan tietoja kaikissa yleissopimuksen määräysten kattamissa asioissa.

procedures shall be guided by the exchanges of experience and methodology, organised between the Parties at European level pursuant to Article 8.

D. Landscape quality objectives

Each Party undertakes to define landscape quality objectives for the landscapes identified and assessed, after public consultation in accordance with Article 5.c.

E. Implementation

To put landscape policies into effect, each Party undertakes to introduce instruments aimed at protecting, managing and/or planning the landscape.

Chapter 3

European co-operation

Article 7

International policies and programmes

Parties undertake to co-operate in the consideration of the landscape dimension of international policies and programmes, and to recommend, where relevant, the inclusion in them of landscape considerations.

Article 8

Mutual assistance and exchange of information

The Parties undertake to co-operate in order to enhance the effectiveness of measures taken under other articles of this Convention, and in particular:

a) to render each other technical and scientific assistance in landscape matters through the pooling and exchange of experience, and the results of research projects;

b) to promote the exchange of landscape specialists in particular for training and information purposes;

c) to exchange information on all matters covered by the provisions of the Convention.

9 artikla

Rajat ylittävät maisemat

Sopimuspuolet kannustavat valtioiden rajat ylittävää paikallis- ja alueyhteistyötä ja tarvittaessa valmistelevat ja toteuttavat yhteisiä maisemaohjelmia.

10 artikla

Yleissopimuksen täytäntöönpanon valvonta

1. Euroopan neuvoston ministerikomitea nimeää olemassa olevista Euroopan neuvoston perussäännön 17 artiklan nojalla perustetuista toimivaltaisista asiantuntijakomiteoista ne, jotka vastaavat yleissopimuksen täytäntöönpanon valvonnasta.

2. Jokaisen asiantuntijakomitean kokouksen jälkeen Euroopan neuvoston pääsihteeri antaa ministerikomitealle raportin tehdystä työstä ja yleissopimuksen toimivuudesta.

3. Asiantuntijakomitea antaa ministerikomitealle ehdotuksen Euroopan neuvoston maisemapalkinnon myöntämiskriteereistä ja sitä koskevista säännöistä.

11 artikla

Euroopan neuvoston maisemapalkinto

1. Euroopan neuvoston maisemapalkinto on tunnustus, joka voidaan myöntää paikallis- ja alueviranomaisille ja niiden ryhmityksille, jotka ovat osana tämän yleissopimuksen sopimuspuolen maisemapolitiikkaa ottaneet käyttöön sellaisia toimintaperiaatteita tai toimenpiteitä joiden tarkoituksena on oman alueen maisemansuojelu, -hoito ja/tai -suunnittelu ja jotka ovat osoittautuneet pysyvästi tehokkaiksi ja ovat siten esimerkkinä muille alueviranomaisille Euroopassa. Tunnustus voidaan myöntää myös kansalaisjärjestöille, jotka ovat erityisen merkittävästi osallistuneet maisemansuojeluun, -hoitoon tai -suunnitteluun.

Article 9

Transfrontier landscapes

The Parties shall encourage transfrontier co-operation on local and regional level and, wherever necessary, prepare and implement joint landscape programmes.

Article 10

Monitoring of the implementation of the Convention

1. Existing competent Committees of Experts set up under Article 17 of the Statute of the Council of Europe shall be designated by the Committee of Ministers of the Council of Europe to be responsible for monitoring the implementation of the Convention.

2. Following each meeting of the Committees of Experts, the Secretary General of the Council of Europe shall transmit a report on the work carried out and on the operation of the Convention to the Committee of Ministers.

3. The Committees of Experts shall propose to the Committee of Ministers the criteria for conferring and the rules governing the Landscape award of the Council of Europe.

Article 11

Landscape award of the Council of Europe

1. The Landscape award of the Council of Europe is a distinction which may be conferred on local and regional authorities and their groupings that have instituted, as part of the landscape policy of a Party to this Convention, a policy or measures to protect, manage and/or plan their landscape, which have proved lastingly effective and can thus serve as an example to other territorial authorities in Europe. The distinction may be also conferred on non-governmental organisations having made particularly remarkable contributions to landscape protection, management or planning.

2. Sopimuspuolet toimittavat Euroopan neuvoston maisemapalkintoa koskevat hakemukset 10 artiklassa mainituille asiantuntijakomiteoille. Useamman valtion raja-alueiden paikallis- ja alueviranomaiset ja niiden ryhmittymät voivat tehdä yhteisen hakemuksen, jos ne hoitavat maisemaa yhdessä.

3. Tämän yleissopimuksen 10 artiklassa mainittujen asiantuntijakomiteoiden ehdotuksesta ministerikomitea määrittelee ja julkaisee Euroopan neuvoston maisemapalkinnon myöntämiskriteerit, hyväksyy sitä koskevat säännöt ja myöntää palkinnon.

4. Euroopan neuvoston maisemapalkinnon myöntämisen tarkoituksena on kannustaa palkinnon saajia varmistamaan kyseisten maisema-alueiden kestävä suojelu, hoito ja/tai suunnittelu.

4 Luku

Loppumääräykset

12 artikla

Yleissopimuksen ja muiden asiakirjojen suhde

Tämän yleissopimuksen määräykset eivät rajoita muihin voimassa oleviin tai tuleviin sitoviin kansallisiin tai kansainvälisiin asiakirjoihin sisältyvien maisemansuojelua, -hoitoa ja -suunnittelua koskevien tiukempien määräysten soveltamista.

13 artikla

Allekirjoittaminen, ratifiointi ja voimaantulo

1. Tämä yleissopimus on avoinna Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden allekirjoitettavaksi. Se on ratifioitava tai hyväksyttävä. Ratifioimis- tai hyväksymiskirjat talletetaan Euroopan neuvoston pääsihteerin huostaan.

2. Yleissopimus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona kymmenen Euroopan neuvoston jäsenval-

2. Applications for the Landscape award of the Council of Europe shall be submitted to the Committees of Experts mentioned in Article 10 by the Parties. Transfrontier local and regional authorities and groupings of local and regional authorities concerned, may apply provided that they jointly manage the landscape in question.

3. On proposals from the Committees of Experts mentioned in Article 10 the Committee of Ministers shall define and publish the criteria for conferring the Landscape award of the Council of Europe, adopt the relevant rules and confer the Award.

4. The granting of the Landscape award of the Council of Europe is to encourage those receiving the award to ensure the sustainable protection, management and/or planning of the landscape areas concerned.

Chapter 4

Final clauses

Article 12

Relationship with other instruments

The provisions of this Convention shall not prejudice stricter provisions concerning landscape protection, management and planning contained in other existing or future binding national or international instruments.

Article 13

Signature, ratification and entry into force

1. This Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe. It shall be subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

2. The Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date on which ten member States of the

tiota on ilmaissut haluavansa sitoutua yleissopimukseen tämän artiklan edellisen kohdan määräysten mukaisesti.

3. Sellaisen allekirjoittajavaltion osalta, joka myöhemmin ilmaisee haluavansa sitoutua tähän yleissopimukseen, yleissopimus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta kyseisen valtion ratifioimis- tai hyväksymiskirjan tallettamisesta.

14 artikla

Liittyminen

1. Tämän yleissopimuksen voimaantulon jälkeen Euroopan neuvoston ministerikomitea voi kutsua Euroopan yhteisön ja minkä tahansa Euroopan neuvoston ulkopuolisen Euroopan valtion liittymään yleissopimukseen Euroopan neuvoston perussäännön 20 artiklan d kohdan määräysten mukaisesti enemmistöpäätöksellä ja ministerikomiteapaikkaan oikeutettujen valtioiden yksimielisellä äänestyspäätöksellä.

2. Tähän yleissopimukseen liittyvän valtion osalta tai Euroopan yhteisön osalta, jos se liittyy yleissopimukseen, yleissopimus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta liittymiskirjan tallettamisesta Euroopan neuvoston pääsihteerin huostaan.

15 artikla

Alueellinen soveltaminen

1. Allekirjoittaessaan tämän yleissopimuksen tai tallettaessaan ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa valtio tai Euroopan yhteisö voi määrittää alueen tai alueet, joihin tätä yleissopimusta sovelletaan.

2. Sopimuspuoli voi myöhemmin Euroopan neuvoston pääsihteerille osoitetulla lauselmalla laajentaa tämän yleissopimuksen soveltamista muuhun lauselmassa määritettyyn alueeseen. Yleissopimus tulee sellaisen alueen osalta voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on ku-

Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of the preceding paragraph.

3. In respect of any signatory State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 14

Accession

1. After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe may invite the European Community and any European State which is not a member of the Council of Europe, to accede to the Convention by a majority decision as provided in Article 20.d of the Council of Europe Statute, and by the unanimous vote of the States parties entitled to hold seats in the Committee of Ministers.

2. In respect of any acceding State, or the European Community in the event of its accession, this Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 15

Territorial application

1. Any State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which the Convention shall apply.

2. Any Party may, at any later date, by declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Convention to any other territory specified in the declaration. The Convention shall take effect in respect of such territory on the first day of the month

lunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona pääsihteeri on saanut lauselman.

3. Tämän artiklan kahden edellisen kohdan mukaisesti toimitettu lauselmä voidaan lauselmassa mainitun alueen osalta peruuttaa Euroopan neuvoston pääsihteerille osoitetulla ilmoituksella. Peruutus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona pääsihteeri on saanut ilmoituksen.

16 artikla

Irtisanoutuminen

1. Sopimuspuoli voi milloin tahansa sanoutua irti tästä yleissopimuksesta Euroopan neuvoston pääsihteerille osoitetulla ilmoituksella.

2. Irtisanoutuminen tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona pääsihteeri on saanut ilmoituksen.

17 artikla

Muutokset

1. Sopimuspuolet tai 10 artiklassa mainitut asiantuntijakomiteat voivat ehdottaa muutoksia tähän yleissopimukseen.

2. Muutosehdotukset ilmoitetaan Euroopan neuvoston pääsihteerille, joka antaa ne tiedoksi Euroopan neuvoston jäsenvaltioille, muille sopimuspuolille sekä Euroopan neuvoston ulkopuolisille Euroopan valtioille, jotka on kutsuttu liittymään tähän yleissopimukseen 14 artiklan määräysten mukaisesti.

3. Tämän yleissopimuksen 10 artiklassa mainitut asiantuntijakomiteat käsittelevät muutosehdotukset ja toimittavat sopimuspuolten edustajien kolmen neljäsosan enemmistöllä hyväksymän tekstin ministerikomitean hyväksyttäväksi. Kun ministerikomitea on hyväksynyt tekstin Euroopan neuvoston perussäännön 20 artiklan d koh-

following the expiry of a period of three months after the date of receipt of the declaration by the Secretary General.

3. Any declaration made under the two paragraphs above may, in respect of any territory mentioned in such declaration, be withdrawn by notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. Such withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 16

Denunciation

1. Any Party may, at any time, denounce this Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

2. Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 17

Amendments

1. Any Party or the Committees of Experts mentioned in Article 10 may propose amendments to this Convention.

2. Any proposal for amendment shall be notified to the Secretary General of the Council of Europe who shall communicate it to the member States of the Council of Europe, to the others Parties, and to any European non-member State which has been invited to accede to this Convention in accordance with the provisions of Article 14.

3. The Committees of Experts mentioned in Article 10 shall examine any amendment proposed and submit the text adopted by a majority of three-quarters of the Parties' representatives to the Committee of Ministers for adoption. Following its adoption by the Committee of Ministers by the majority provided for in Article 20.d of the Statute of

dan määräysten mukaisella enemmistöpäätöksellä ja ministerikomiteapaikkaan oikeutettujen sopimusvaltioiden yksimielisellä äänestyspäätöksellä, teksti toimitetaan sopimuspuolten hyväksyttäväksi.

4. Muutos tulee voimaan sen hyväksyneiden sopimuspuolten osalta seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona kolme Euroopan neuvoston jäsenvaltiota on ilmoittanut pääsihteerille hyväksyneensä muutoksen. Sellaisen sopimuspuolen osalta, joka myöhemmin hyväksyy muutoksen, muutos tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona tämä sopimuspuoli on ilmoittanut pääsihteerille hyväksyneensä muutoksen.

18 artikla

Ilmoitukset

Euroopan neuvoston pääsihteeri ilmoittaa Euroopan neuvoston jäsenvaltioille sekä tähän yleissopimukseen liittyneille valtioille tai Euroopan yhteisölle

- a) kaikista allekirjoituksista;
- b) kaikista ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjojen tallettamisista;
- c) kaikista tämän yleissopimuksen 13, 14 ja 15 artiklan mukaisista voimaantulopäivistä;
- d) kaikista 15 artiklan mukaisesti esitetyistä lauselmista;
- e) kaikista 16 artiklan mukaisista irtisanoutumisista;
- f) kaikista muutosehdotuksista, 17 artiklan mukaisesti hyväksytyistä muutoksista ja muutosten voimaantulopäivistä;
- g) muista toimista, ilmoituksista, tiedoista tai tiedonannoista, jotka liittyvät tähän yleissopimukseen.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet ovat asianmukaisesti valtuutettuina allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

Laadittu Firenzessä 20 päivänä lokakuuta 2000 englannin ja ranskan kielellä, molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaisia, yhtenä kappaleena, joka talletetaan Euroo-

the Council of Europe and by the unanimous vote of the States parties entitled to hold seats in the Committee of Ministers, the text shall be forwarded to the Parties for acceptance.

4. Any amendment shall enter into force in respect of the Parties which have accepted it on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date on which three Council of Europe member States have informed the Secretary General of their acceptance. In respect of any Party which subsequently accepts it, such amendment shall enter into force on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date on which the said Party has informed the Secretary General of its acceptance.

Article 18

Notifications

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe, any State or the European Community having acceded to this Convention, of:

- a) any signature;
- b) the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c) any date of entry into force of this Convention in accordance with Articles 13, 14 and 15;
- d) any declaration made under Article 15;
- e) any denunciation made under Article 16;
- f) any proposal for amendment, any amendment adopted pursuant to Article 17 and the date on which it comes into force;
- g) any other act, notification, information or communication relating to this Convention.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at Florence, this 20th day of October 2000, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the ar-

pan neuvoston arkistoon. Euroopan neuvoston pääsihteeri toimittaa siitä oikeaksi todistetun jäljennöksen kullekin Euroopan neuvoston jäsenvaltiolle sekä muulle valtiolle tai Euroopan yhteisölle, jos se on kutsuttu liittymään tähän yleissopimukseen.

chives of the Council of Europe . The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe and to any State or to the European Community invited to accede to this Convention.